

ROZSUDEK TRIBUNÁLU (čtvrtého senátu)

20. září 2011 *

Ve věcech T-394/08, T-408/08, T-453/08 a T-454/08,

Regione autonoma della Sardegna (Itálie), zastoupený A. Fantozzim, P. Carrozzou
a G. Mamelim, advokáty,

žalobce ve věci T-394/08,

podporovaný

Selene di Alessandra Cannas Sas, se sídlem v Cagliari (Itálie),

HGA Srl, se sídlem v Golfo Aranci (Itálie),

Gimar Srl, se sídlem v Sassari (Itálie),

Coghene Costruzioni Srl, se sídlem v Algheru (Itálie),

* Jednací jazyk: italština.

Camping Pini e Mare di Cogoni Franco & C. Sas, se sídlem v Quartu Sant'Elena (Itálie),

Immobiliare 92 Srl, se sídlem v Arzacheně (Itálie),

Gardena Srl, se sídlem v Santa Terese di Gallura (Itálie),

Hotel Stella 2000 Srl, se sídlem v Olbii (Itálie),

Vadis Srl, se sídlem ve Valledorii (Itálie),

Macpep Srl, se sídlem v Sorsu (Itálie),

San Marco Srl, se sídlem v Algheru,

Due Lune SpA, se sídlem v Miláně (Itálie),

Nicos Residence Srl, se sídlem v Santa Terese di Gallura,

Rosou Murgese, s bydlištěm v Iglesias (Itálie),

Mavi Srl, se sídlem v Arzacheně,

Hotel Mistral di Bruno Madeddu & C. Sas, se sídlem v Algheru,

L'Esagono di Mario Azara & C. Snc, se sídlem v San Teodoru (Itálie),

Le Buganville di Cogoni Giuseppe & C. Snc, se sídlem ve Villasimiu (Itálie),

Le Dune di Stefanelli Vincenzo & C. Snc, se sídlem v Arbusu (Itálie),

zastoupenými G. Dorem, F. Ciullim, A. Vincim, advokáty,

vedlejšími účastnicemi ve věci T-394/08,

SF Turistico Immobiliare Srl, se sídlem v Orosei (Itálie), zastoupená L. Marcialisem,
advokátem,

žalobkyně ve věci T-408/08,

Timsas Srl, se sídlem v Arezzu (Itálie), zastoupená D. Dodarem, S. Pinnou a S. Cianciullem, advokáty,

žalobkyně ve věci T-453/08,

Grand Hotel Abi d'Oru SpA, se sídlem v Olbii, zastoupená D. Dodarem, S. Cianciullem a R. Masurim, advokáty,

žalobkyně ve věci T-454/08,

proti

Evropské komisi, zastoupené ve věcech T-394/08 a T-454/08 E. Righini, D. Grespanem a C. Urraca Caviedesem, ve věci T-408/08 E. Righini a D. Grespanem, ve věci T-453/08 D. Grespanem a C. Urraca Caviedesem, jako zmocněnci,

žalované ve věcech T-394/08, T-408/08, T-453/08 a T-454/08,

jejichž předmětem je návrh na zrušení rozhodnutí Komise 2008/854/ES ze dne 2. července 2008 o režimu podpory „regionální zákon č. 9 z roku 1998 – zneužití podpory

N 272/98“ K 1/04 (ex NN 158/03 a CP 15/2003) (Úř. věst. L 302, s. 9), kterým Regione autonoma della Sardegna poskytl dotace na počáteční investice do hotelového průmyslu na Sardínii,

TRIBUNÁL (čtvrtý senát),

ve složení I. Pelikánová (zpravodajka), předsedkyně, K. Jürimäe a M. van der Woude, soudci,

vedoucí soudní kanceláře: J. Palacio González, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 16. února 2011,

vydává tento

Rozsudek

Skutečnosti předcházející sporu

- ¹ Dne 11. března 1998 přijal Regione autonoma della Sardegna (dále jen „region Sardinie“) legge regionale n° 9, incentivi per la riqualificazione e l'adeguamento delle strutture alberghiere e norme modificative e integrative della legge regionale 14 settembre 1993, n. 40 (interventi creditizi a favore dell'industria alberghiera) (regionální zákon č. 9 o pobídkách k renovaci a úpravě hotelových zařízení a ustanoveních, která mění

a doplňují regionální zákon č. 40 ze dne 14. září 1993, *Bollettino ufficiale della Regione Autonoma della Sardegna* č. 9 ze dne 21. března 1998, dále jen „zákon č. 9/1998“), který nabyl účinnosti dne 5. dubna 1998.

- 2 Článek 2 tohoto zákona zaváděl ve prospěch hotelových podniků podpory na počáteční investice v podobě grantů a půjček za zvýhodněných podmínek, jakož i podpory na provoz podle pravidla *de minimis* (dále jen „původní režim podpory“ nebo „původní režim“).
- 3 Dopisem ze dne 6. května 1998 oznámily italské orgány zákon č. 9/1998 Komisi, přičemž se zavázaly neuplatňovat původní režim podpory před jeho případným schválením z její strany.
- 4 Dopisem ze dne 22. června 1998 italské orgány v odpověď na žádost Komise o doplňující informace uvedenému orgánu sdělily, že předpisy provádějící původní režim podpory budou přijaty až po jejím případném schválení tohoto režimu.
- 5 Dopisem ze dne 28. září 1998 italské orgány informovaly Komisi rovněž o tom, že poskytnutí podpor stanovených zákonem č. 9/1998 se může týkat pouze projektů, které mají být realizovány „následně“, a že tato podmínka bude potvrzena v prováděcích předpisech k uvedenému zákonu.
- 6 Rozhodnutím SG(98) D/9547 ze dne 12. listopadu 1998 Komise schválila režim podpor „N 272/98 – Itálie – podpory ve prospěch hotelového průmyslu“, zavedený zákonem č. 9/1998 (dále jen „rozhodnutí o schválení“). V tomto rozhodnutí Komise

dospěla k závěru, že původní režim podpory je slučitelný se společným trhem podle čl. 92 odst. 3 písm. a) ES [poté čl. 87 odst. 3 písm. a) ES].

- 7 Dne 29. dubna 1999 Assessore del Turismo, Artigianato e Commercio (rada pro cestovní ruch, živnosti a obchod) regionu Sardinie přijal decreto n° 285, esecutività della deliberazione della giunta regionale n. 58/60 del 22. 12. 1998 come modificata dalla deliberazione n° 16/20 del 16. 03. 1999 che approva la direttiva di attuazione prevista dall'art. 2 della LR 11 marzo 1998 n. 9 disciplinante: incentivi per la riqualificazione delle strutture alberghiere e norme modificativi della LR 14. 9. 1993 n. 40 (vyhláška č. 285 provádějící zákon č. 9/1998, *Bollettino ufficiale della Regione Autonoma della Sardegna* č. 15 ze dne 8. května 1999, dále jen „vyhláška č. 285/1999“).
- 8 Podle článku 2 vyhlášky č. 285/1999 měl být původní režim podpor uplatňován v rámci výzvy k předkládání žádostí. Články 4 a 5 téže vyhlášky stanovily, že přiznané podpory se musí vztahovat na projekty, které budou realizovány po předložení žádostí o podporu, a že způsobilé výdaje musí být vynaloženy po podání uvedených žádostí. Článek 17 vyhlášky č. 285/1999, nadepsaný „Přechodné ustanovení“, nicméně stanovil, že ve fázi prvního uplatnění vyhlášky jsou způsobilými výdaje a zásahy vynaložené nebo provedené po 5. dubnu 1998, dni nabytí účinnosti zákona č. 9/1998.
- 9 Dne 27. července 2000 region Sardinie přijal deliberazione č. 33/3 (usnesení č. 33/3), kterým se zrušuje vyhláška č. 285/1999 z důvodů formálních vad, a deliberazione č. 33/4 (usnesení č. 33/4), kterým byla stanovena nová prováděcí pravidla k původnímu režimu podpory.

- 10 Téhož dne region Sardinie přijal rovněž deliberazione č. 33/6 (usnesení č. 33/6), které stanovilo, že vzhledem k tomu, že zveřejnění vyhlášky č. 285/1999, která obsahovala ustanovení neodpovídající pravidlům Společenství, mohlo u potenciálních příjemců podpory vyvolat očekávání, že všechny práce provedené po 5. dubnu 1998 budou považovány za způsobilé, je třeba při prvním uplatnění zákona č. 9/1998 zohlednit práce provedené po tomto datu, pokud byly předmětem žádosti o podporu v rámci první každoroční výzvy k podání žádostí.

- 11 Dopisem ze dne 2. listopadu 2000 italské orgány na žádost Komise týkající se odpovídajících opatření k zajištění slučitelnosti, od 1. ledna 2000, existujících režimů podpory s pokyny k vnitrostátní regionální podpoře ze dne 10. března 1998 (Úř. věst. C 74, s. 9, dále jen „pokyny z roku 1998“) Komisi informovaly o prováděcích předpisech k zákonu č. 9/1998, a to zasláním deliberazione č. 33/4, aniž však zmínily deliberazione č. 33/6.

- 12 Dne 29. prosince 2000 region Sardinie zveřejnil první výzvu k podání žádostí provádějící původní režim podpory.

- 13 Dopisem ze dne 28. února 2001 Komise požádala italské orgány o doplňující informace k provádění zákona č. 9/1998, jakož i k mechanismu výzev a způsobu, jakým bylo v rámci uvedeného mechanismu zajištěno dodržení ustanovení, podle něhož musela být žádost podána před zahájením realizace projektu.

- 14 Dopisem ze dne 25. dubna 2001, ke kterému bylo znovu připojeno deliberazione č. 33/4, italské orgány potvrdily, že režim podpory, tak jak je prováděn, je v souladu s pokyny z roku 1998.

- 15 Dne 21. února 2003 Komise obdržela stížnost na zneužití původního režimu podpory. V návaznosti na tuto stížnost Komise dne 26. února 2003 požádala italské orgány o doplňující informace.
- 16 Dopisem ze dne 22. dubna 2003 italské orgány odpověděly na žádost Komise o doplňující informace a poprvé zmínily deliberazione č. 33/6.
- 17 Rozhodnutím ze dne 3. února 2004 Komise zahájila řízení podle čl. 88 odst. 2 ES o zneužití [původního režimu podpor] (Úř. věst. C 79, s. 4, dále jen „rozhodnutí o zahájení“). V tomto rozhodnutí Komise upřesnila, že italské orgány tím, že poskytly podporu na investiční projekty zahájené před podáním žádosti o podporu, nedodržely povinnosti obsažené v rozhodnutí o schválení, ani podmínky stanovené v pokynech z roku 1998. Komise proto došla k závěru, že mohlo dojít ke zneužití původního režimu podpory ve smyslu článku 16 nařízení (ES) č. 659/1999 ze dne 22. března 1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku [88 ES] (Úř. věst. L 83, s. 1; Zvl. vyd. 08/01, s. 339), a vyjádřila pochybnosti o slučitelnosti podpor poskytnutých na investiční projekty zahájené před podáním žádosti o podporu.
- 18 Dne 19. dubna 2004 došlo Komisi vyjádření italských orgánů. Dne 30. dubna 2004 Komise obdržela vyjádření žalobkyně ve věci T-454/08, Grand Hotel Abi d’Oru SpA. Dne 25. června 2005 obdržela od italských orgánů doplňující informace.
- 19 Dne 22. listopadu 2006 Komise přijala rozhodnutí o opravě a rozšíření probíhajícího řízení K 1/2004 podle čl. 88 odst. 2 ES (Úř. věst. 2007, C 32, s. 2, dále jen „rozhodnutí o opravě“). V tomto rozhodnutí pod nadpisem „Důvody opravy a rozšíření řízení“

Komise mimo jiné uvedla, že deliberazione č. 33/6 nebylo v rozhodnutí o zahájení zmíněno, ačkoliv právě na základě tohoto nástroje, a nikoliv na základě deliberazione č. 33/4, jak bylo nesprávně uvedeno v rozhodnutí o zahájení, byla ve 28 případech poskytnuta podpora na investiční projekty zahájené před podáním žádosti o podporu. Komise kromě toho uvedla, že pojem zneužití podpory ve smyslu článku 16 nařízení č. 659/1999, na které rozhodnutí o zahájení odkazuje, se vztahuje na případy, kdy příjemce schválené podpory užívá této podpory v rozporu s podmínkami rozhodnutí o přiznání, a nikoli na případy, kdy členský stát změnou stávajícího režimu podpory zavádí novou protiprávní podporu [čl. 1 písm. c) a f) nařízení č. 659/1999].

Napadené rozhodnutí

²⁰ Dne 2. července 2008 Komise přijala rozhodnutí 2008/854/ES o režimu podpory „regionální zákon č. 9 z roku 1998 – zneužití podpory N 272/98“ K 1/04 (ex NN 158/03 a CP 15/2003) (Úř. věst. L 302, s. 9, dále jen „napadené rozhodnutí“).

²¹ V tomto rozhodnutí Komise zejména poukázala na to, že deliberazione č. 33/6 zavedlo do oznámeného opatření změny neslučitelné s rozhodnutím o schválení. Deliberazione č. 33/6 nebylo Komisi oznámeno, v rozporu s čl. 88 odst. 3 ES a povinností spolupráce, kterou má Italská republika na základě článku 10 ES. Režim podpory, tak jak je skutečně prováděn, tedy podle Komise nerespektuje rozhodnutí o schválení a podporu na projekty, jejichž realizace byla zahájena před podáním jakékoli žádosti o podporu, je tedy nutné považovat za protiprávní.

22 Pokud jde o slučitelnost dotčených podpor se společným trhem, Komise poté, co připomněla své posouzení v rozhodnutích o zahájení a o opravě, považuje za neslučitelné individuální podpory poskytnuté na projekty se způsobilými výdaji vynaloženými před podáním žádosti o podporu na základě příslušných prováděcích opatření platných v okamžiku podání žádosti, přesahujícími částku *de minimis*, kterou by mohl příjemce získat v daném okamžiku, vypočítanou podle nařízení Komise (ES) č. 69/2001 ze dne 12. ledna 2001 o použití článků 87 [ES] a 88 [ES] na podporu *de minimis* (Úř. věst. L 10, s. 30).

23 Výrok napadeného rozhodnutí zní takto:

„Článek 1

Státní podpory poskytnuté podle regionálního zákona č. 9 z roku 1998, v [Italské republice] protiprávně provedeného na základě deliberazione č. 33/6 a [první výzvy k podání žádostí], jsou neslučitelné se společným trhem, pokud příjemce podpory nepředložil žádost o podporu v rámci tohoto režimu před zahájením prací vztahujících se k počátečnímu investičnímu projektu.

Článek 2

1. Italská republika získá od příjemců zpět neslučitelné podpory poskytnuté v rámci režimu uvedeného v článku 1.

2. Částky, které mají být navráceny zpět, zahrnují úroky od data, kdy byly uvedené částky dány příjemcům k dispozici, až do dne jejich skutečného navrácení.

3. [...]

4. Italská republika zruší všechny zbývající výplaty podpory v rámci režimu uvedeného v článku 1 s účinností ke dni přijetí tohoto rozhodnutí.

Článek 3

1. Navrácení podpory poskytnuté v rámci režimu uvedeného v článku 1 se provede okamžitě a účinně.

2. Italská republika zajistí provedení tohoto rozhodnutí ve lhůtě čtyř měsíců ode dne jeho oznámení.

[...]

Článek 5

Toto rozhodnutí je určeno Italské republice.“

Řízení

- 24 Návrhem došlým kanceláři Tribunálu dne 16. září 2008 podal region Sardinie žalobu ve věci T-394/08.
- 25 Návrhem došlým kanceláři Tribunálu dne 25. září 2008 podala SF Turistico Immobiliare Srl žalobu ve věci T-408/08.
- 26 Návrhem došlým kanceláři Tribunálu dne 3. října 2008 podala Timsas Srl žalobu ve věci T-453/08.
- 27 Návrhem došlým kanceláři Tribunálu dne 6. října 2008 podala Grand Hotel Abi d'Oru SpA žalobu ve věci T-454/08.
- 28 Podáním došlým kanceláři Tribunálu dne 19. prosince 2008 požádaly Selene di Alessandra Cannas Sas, HGA Srl, Gimar Srl, Coghene Costruzioni Srl, Camping Pini e Mare di Cogoni Franco & C. Sas, Immobiliare 92 Srl, Gardena Srl, Hotel Stella 2000 Srl, Vadis Srl, Macpep Srl, San Marco Srl, Due Lune SpA, Nicos Residence Srl, Rosa Murgese, Mavi Srl, Hotel Mistral di Bruno Madeddu & C. Sas, L'Esagono di Mario Azara & C. Snc, Le Bugarville di Cogoni Giuseppe & C. Snc a Le Dune di Stefanelli Vincenzo & C. Snc (dále jen „vedlejší účastnice“) o vstup do řízení ve věci T-394/08 jako vedlejší účastnice na podporu návrhových žádání regionu Sardinie. Usnesením ze dne 15. června 2009 předseda druhého senátu Tribunálu této žádosti vyhověl.

- 29 Po vyslechnutí účastníků řízení předseda druhého senátu Tribunálu usnesením ze dne 25. června 2009 spojil věci T-394/08, T-408/08, T-453/08 a T-454/08 pro účely ústní části řízení, v souladu s článkem 50 jednacího řádu Tribunálu.
- 30 Dne 27. července 2009 vedlejší účastnice podaly svůj spis vedlejšího účastníka ve věci T-394/08. Dne 21. září 2009 Komise předložila k tomuto spisu své vyjádření. Region Sardinie ve lhůtě stanovené kanceláří Tribunálu vyjádření nepředložil.
- 31 Vzhledem k tomu, že došlo ke změně ve složení senátů, byla soudkyně zpravodajka přidělena ke čtvrtému senátu, kterému byly projednávány věci v důsledku toho přiděleny.
- 32 Dne 7. prosince 2010 Tribunál v rámci organizačních procesních opatření zaslal Komisi, jakož i společnosti Grand Hotel Abi d'Oru, žalobkyni ve věci T-454/08, písemné otázky, na které dotčené ve stanovené lhůtě odpověděly.

Návrhová žádání účastníků řízení

- 33 Ve věci T-394/08 region Sardinie, podporovaný vedlejšími účastnicemi řízení, navrhuje, aby Tribunál:
- zrušil napadené rozhodnutí;

  - uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

34 Ve věci T-408/08 SF Turistico Immobiliare navrhuje, aby Tribunál:

- zrušil napadené rozhodnutí;

- uložil Komisi náhradu nákladů řízení;

- podpůrně, zrušil částečně napadené rozhodnutí v rozsahu, v němž prohlašuje celý režim podpory na neslučitelný se společným trhem a nařizuje navrácení částek, které spadají do limitů stanovených ustanoveními v oblasti podpor *de minimis*;

- ještě podpůrněji,
  - zrušil bod 4.2 pokynů z roku 1998 v rozsahu, v němž vylučuje přípustnost celé podpory poskytnuté příjemcům, aniž vyjímá tu část podpory, která se týká investic uskutečněných po podání žádosti, které jsou funkčně a strukturálně samostatné, a

  - částečně zrušil napadené rozhodnutí v rozsahu, v němž nařizuje Italské republice získat zpět vyplacené částky, aniž vyjímá podporu vztahující se k nákladům, které příjemce vynaložil po podání žádosti o podporu a které se týkají funkčně a strukturálně samostatných částí realizovaného projektu.

35 Ve věci T-453/08 Timsas navrhuje, aby Tribunál:

- zrušil napadené rozhodnutí;
- uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

36 Ve věci T-454/08 Grand Hotel Abi d'Oru navrhuje, aby Tribunál:

- zrušil napadené rozhodnutí;
- uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

37 Komise navrhuje, aby Tribunál:

- žaloby zamítl;
- uložil žalobcům náhradu nákladů řízení;
- rozhodl, že vedlejší účastnice ponесou vlastní náklady řízení, a uložil jim náhradu nákladů řízení vzniklých Komisi v důsledku jejich vedlejšího účastenství.

Právní otázky

38 Poté, co byli účastníci řízení k tomuto bodu vyslechnuti, dospěl Tribunál k závěru, že je namístě spojit projednávané věci pro účely rozsudku v souladu s článkem 50 jednacího řádu.

1. K přípustnosti některých žalobních důvodů vznesených vedlejšími účastnicemi ve věci T-394/08

39 Komise poukazuje na to, že vedlejší účastnice uplatnily některé žalobní důvody, které nebyly uplatněny regionem Sardinie, žalobcem ve věci T-394/08, a které jsou tedy mimo rámec sporu v této věci, vymezeném žalobními důvody uplatněnými regionem Sardinie v žalobě.

40 Podle Komise se to týká následujících žalobních důvodů:

- důvod vycházející z toho, že zahájila formální vyšetřovací řízení na základě ne-
správného předpokladu porušení dřívějšího podmíněného rozhodnutí;

- důvod vycházející z porušení článku 9 nařízení č. 659/1999 tím, že před přijetím
napadeného rozhodnutí měla zrušit rozhodnutí o schválení;

- důvod vycházející z porušení článku 16 nařízení č. 659/1999, který neumožňuje opravu a rozšíření již zahájeného řízení;

- důvod vycházející z porušení čl. 87 odst. 3 písm. a) a c) ES tím, že neprávem vyloučila slučitelnost dotčené podpory se společným trhem, jakož i z toho, že napadené rozhodnutí není v tomto ohledu vzhledem k rozporu s předchozími rozhodnutími odůvodněno;

- důvod vycházející z porušení některých ustanovení nařízení č. 659/1999 týkajících se procesních lhůt, jakož i zásady přiměřené délky řízení;

- důvod vycházející z porušení zásad nestrannosti a ochrany hospodářské soutěže;

- důvod vycházející z porušení pravidla *de minimis* vzhledem k neodečtení částky 100 000 eur nebo 200 000 eur od podpor, jejichž vrácení nařídila..

⁴¹ Článek 40 čtvrtý pododstavec statutu Soudního dvora stanoví, že návrhová žádání obsažená v návrhu na vstup do řízení se omezí na podporu návrhového žádání jednoho z hlavních účastníků řízení. Článek 116 odst. 4 jednacího řádu stanoví, že spis vedlejšího účastníka musí obsahovat mimo jiné návrhové žádání vedlejšího účastníka, které směřuje k úplné nebo částečné podpoře či úplnému nebo částečnému zamítnutí návrhového žádání jednoho z účastníků řízení, jakož i důvody a argumenty vedlejšího účastníka.

- 42 Tato ustanovení přiznávají vedlejšímu účastníkovi právo uplatňovat samostatně nejen argumenty, ale také důvody za předpokladu, že podporují návrhová žádání jednoho z hlavních účastníků řízení a úplně se neliší od úvah, které jsou základem sporu mezi žalobcem a žalovaným, což by mělo za následek změnu předmětu tohoto sporu (viz rozsudek Tribunálu ze dne 15. června 2005, Regione autonoma della Sardegna v. Komise, T-171/02, Sb. rozh. s. II-2123, bod 152 a citovaná judikatura).
- 43 Pro účely rozhodnutí o přípustnosti důvodů, kterých se vedlejší účastník dovolává, tedy musí Tribunál ověřit, zda tyto důvody souvisejí s předmětem sporu tak, jak jej vymezili hlavní účastníci řízení.
- 44 Pokud se jeví, že žaloba, jejíž přípustnost je sporná, musí být v každém případě zamítnuta ve věci samé, soud z důvodu hospodárnosti řízení může bez dalšího rozhodnout o její podstatě (viz v tomto smyslu rozsudky Soudního dvora ze dne 26. února 2002, Rada v. Boehringer, C-23/00 P, Recueil, s. I-1873, bod 52, a ze dne 23. března 2004, Francie v. Komise, C-233/02, Recueil, s. I-2759, bod 26). Stejně tak, pokud se jeví, že důvod, jehož souvislost s předmětem sporu je sporná, musí být v každém případě odmítnut jako nepřípustný z jiného důvodu nebo jako neopodstatněný, soud může tento důvod zamítnout, aniž by rozhodl o tom, zda vedlejší účastník překročil svou úlohu vystupovat na podporu návrhových žádání jednoho z hlavních účastníků řízení (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 24. ledna 2002, Francie v. Komise, C-118/99, Recueil, s. I-747, body 64 a 65, a rozsudek Regione autonoma della Sardegna v. Komise, uvedený výše v bodě 42, bod 155).
- 45 V projednávaném případě je třeba konstatovat, že většina žalobních důvodů uplatněných vedlejšími účastnicemi, které neuplatnil zároveň i region Sardinie, byla uplatněna některou z žalobkyň ve věcech T-408/08, T-453/08 a T-454/08. Kromě toho jsou tyto důvody každopádně neopodstatněné, a to z důvodů, které budou uvedeny dále.

- 46 Za těchto okolností není třeba s ohledem na hospodárnost řízení přezkoumávat námitku nepřijímatelnosti vznesenou Komisí.

2. K přijímatelnosti některých výtek vznesených ve stadiu repliky

- 47 Komise poukazuje na to, že žalobci ve stadiu repliky poprvé uvedly nové důvody, které tudíž musí být odmítnuty jako nepřijímatelné.

Věc T-394/08

- 48 Ve věci T-394/08 Komise považuje za nový zaprvé důvod vycházející ze zjevně nesprávného posouzení motivačního účinku podpory, zadruhé důvod vycházející z porušení vyšetřovací povinnosti Komise a zatřetí důvod vycházející z toho, že porušení zásady nezbytnosti podpory dotčeným režimem je pouze zdánlivé.
- 49 Pokud jde o první a třetí důvod zpochybňovaný Komisí, zdá se, že odůvodnění, která Komise označuje za nové důvody, ve skutečnosti pouze rozvíjejí výtky uvedené již v žalobě v rámci prvního žalobního důvodu.

- 50 Je pravda, že tento první žalobní důvod uplatněný regionem Sardinie je nadepsán „Porušení podstatných formálních náležitostí z důvodu vzájemně si odporujících odůvodnění: údajná irelevantnost důvěry při posuzování ‚motivačního účinku‘, pokud jde o příjemce podpor, a tedy při posuzování požadavku ‚nezbytnosti podpory““. Podle tohoto nadpisu se zdá, že rozsah žalobního důvodu je omezen na porušení povinnosti uvést odůvodnění. Nicméně text, který následuje po tomto nadpisu, obsahuje rovněž pasáže, které se jednoznačně týkají nesprávného posouzení motivačního účinku podpory, například v bodě 17 čtvrté odrážce a v bodech 18, 20 a 23 žaloby. Kritérium motivačního účinku přitom region Sardinie používá jako synonymum kritéria nezbytnosti, přičemž poskytnutí podpory má motivovat příjemce k uskutečnění určitého projektu, který by jinak nebyl realizován. První žalobní důvod uplatněný regionem Sardinie tak ve skutečnosti obsahuje dva důvody, přičemž první vychází z nesprávného posouzení motivačního účinku podpory a druhý vychází z chybějícího odůvodnění v tomto ohledu.
- 51 Pokud jde o druhý důvod zpochybňovaný Komisí, uvedený orgán tvrdí, že region Sardinie pod záminkou podpory svého odůvodnění týkajícího se posouzení motivačního účinku v replice kritizuje to, že v případě napadeného rozhodnutí neprovedla dostatečné šetření.
- 52 S ohledem na dotčené pasáže repliky se však zdá, že region Sardinie, který rozhodně neměl v úmyslu uvést nový žalobní důvod, vycházející z neprovedení šetření, pouze chtěl podpořit svůj první žalobní důvod, který vychází, jak bylo uvedeno v bodě 50 výše, jak z nesprávného posouzení motivačního účinku podpory, tak z chybějícího odůvodnění v tomto ohledu.
- 53 Region Sardinie tak ve stadiu repliky neuplatnil nové žalobní důvody, takže námitku nepřijatelnosti vznesenou Komisí je třeba zamítnout.

Věc T-408/08

- 54 Ve věci T-408/08 Komise za nový považuje důvod vycházející z nedostatečného odůvodnění, pokud jde o vliv dotčeného režimu na obchod mezi členskými státy.
- 55 Tato námitka nepřijatelnosti vznesená Komisí však vychází ze špatného pochopení spisů SF Turistico Immobiliare, které jsou rozhodně matoucí. Uvedená žalobkyně totiž ve své žalobě zmínila „pozměnění podmínek obchodu v míře, jež je v rozporu se společným zájmem“, a to v rámci svého devátého žalobního důvodu, vycházejícího z porušení čl. 87 odst. 3 písm. c) ES a pokynů z roku 1998. Tím však pouze chtěla podpořit tento žalobní důvod, vycházející z porušení ustanovení, jimiž se řídí slučitelnost podpory, a nikoliv uplatnit odlišný důvod, vycházející z porušení čl. 87 odst. 1 ES v tom, že Komise nesprávně dospěla k závěru o existenci státní podpory.
- 56 Zmínku uvedenou společností SF Turistico Immobiliare v replice, podle níž „[v žalobě] kromě toho poukázala na neexistenci dostatečného odůvodnění ohledně vlivu podpory na obchod mezi členskými státy“, je tedy třeba chápat v témže smyslu, a sice tak, že má podpořit důvod vycházející z porušení ustanovení, kterými se řídí slučitelnost podpory.
- 57 Z toho vyplývá, že SF Turistico Immobiliare ve stadiu repliky neuplatnila nový žalobní důvod, takže námitku nepřijatelnosti vznesenou Komisí je třeba zamítnout.

Věc T-453/08

- 58 V této věci Komise za nový považuje důvod vycházející z porušení článku 253 ES pokud jde o uplatnění pravidla *de minimis*.
- 59 V této souvislosti poukazuje na to, že důvod uvedený v žalobě se týkal správného uplatnění práhu *de minimis*, a nikoli odpovídajícího odůvodnění tohoto uplatnění.
- 60 Toto tvrzení však není přesné s ohledem na znění dotčených bodů žaloby, které hovoří o „nedostatečném odůvodnění pokud jde o existenci motivačního faktoru podpory v souvislosti se skutečností, že část dotace vztahující se k výdajům vynaloženým před podáním přihlášky je nižší než práh *de minimis*“, a „rozpor“ mezi napadeným rozhodnutím a tvrzeními Komise ohledně stropu *de minimis* při příležitosti jiných kontaktů s regionem Sardinie.
- 61 Je tedy třeba mít za to, že důvod vycházející z nedostatečného odůvodnění, pokud jde o uplatnění pravidla *de minimis*, společnost Timsas uplatnila již v žalobě, takže námitku nepřípustnosti vznesenou Komisí je třeba zamítnout.

Věc T-454/08

- 62 V této věci Komise za nový považuje důvod vycházející z porušení práva na obhajobu, který údajně uplatnila společnost Grand Hotel Abi d'Oru ve stadiu repliky.

- 63 V tomto ohledu poukazuje na to, že v žalobě se Grand Hotel Abi d'Oru v souvislosti s tím, že jí Komise neoznámila určité dokumenty, jasně dovolávala pouze porušení článku 254 ES a čl. 20 odst. 1 nařízení č. 659/1999.
- 64 V odpovědi na písemnou otázku položenou Tribunálem však Grand Hotel Abi d'Oru potvrdila, že pasáží repliky, kterou míní Komise, neměla v úmyslu uplatnit nový důvod, vycházející z porušení práva na obhajobu, a že uvedená pasáž má pouze podpořit žalobní důvod uvedený v žalobě, který vychází z porušení článku 254 ES a čl. 20 odst. 1 nařízení č. 659/1999. Žalobní důvod uplatněný společností Grand Hotel Abi d'Oru tedy není třeba odmítnout jako nepřijatelný.

3. K přípustnosti důvodů vycházejících z protiprávnosti rozhodnutí o opravě

- 65 Vedlejší účastnice a SF Turistico Immobiliare se dovolávají protiprávnosti rozhodnutí o opravě s cílem ukázat protiprávnost napadeného rozhodnutí.
- 66 Komise, ač formálně nevznesla v tomto ohledu námitku nepřijatelnosti, má za to, že dotčené důvody jsou nepřijatelné, jelikož rozhodnutí o opravě je konečné. Dne 14. února 2007 bylo zveřejněno v *Úředním věstníku Evropské unie* a ve lhůtě stanovené v čl. 230 pátém pododstavci ES nebylo napadeno.

- 67 SF Turistico Immobiliare uvádí, že rozhodnutí o opravě jí nezpůsobilo újmu, jelikož jediná konkrétní újma zasahující její zájmy je důsledkem napadeného rozhodnutí. Právní zájem na podání žaloby má tudíž pouze u posledně uvedeného rozhodnutí.
- 68 V tomto ohledu je třeba nejprve určit právní povahu rozhodnutí o opravě, a poté případně určit, zda v případě, že jej žalobci nenapadli u soudu ve lhůtě stanovené v čl. 230 pátém pododstavci ES, ztratili nárok dovolávat se jeho protiprávnosti v rámci žaloby na neplatnost napadeného rozhodnutí.

K právní povaze rozhodnutí o opravě

- 69 Právní předpisy upravující řízení v oblasti státních podpor nehovoří výslovně o rozhodnutí o opravě a rozšíření probíhajícího řízení.
- 70 V tomto ohledu z osmého bodu odůvodnění nařízení č. 659/1999 a z čl. 6 odst. 1 téhož nařízení vyplývá, že rozhodnutí o zahájení formálního vyšetřovacího řízení musí shrnout relevantní faktické a právní otázky, zahrnout předběžné hodnocení o charakteru dotčeného opatření jako podpory a vyložit pochybnosti o jeho slučitelnosti se společným trhem, aby dotčenému členskému státu a ostatním zúčastněným stranám umožnilo předložit smysluplně připomínky, a poskytnout tak Komisi veškeré informace, které potřebuje k posouzení slučitelnosti podpory se společným trhem. Vlastní formální vyšetřovací řízení umožňuje prohloubit a objasnit otázky nadnesené v rozhodnutí zahájit řízení. Z článku 7 nařízení č. 659/1999 vyplývá, že na konci tohoto řízení může dojít k posunu v analýze Komise, neboť Komise může nakonec

rozhodnout, že opatření není podporou, nebo že byly rozptýleny pochybnosti o jeho slučitelnosti. Z toho vyplývá, že konečné rozhodnutí se může do jisté míry lišit od rozhodnutí zahájit řízení, aniž však tyto rozdíly způsobují vadnost konečného rozhodnutí (rozsudek Tribunálu ze dne 4. března 2009, Itálie v Komise, T-424/05, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, bod 69). Z tohoto hlediska tedy není třeba, aby Komise provedla opravu rozhodnutí o zahájení formálního vyšetřovacího řízení.

- 71 Nicméně je logické a, co je důležitější, v zájmu potenciálních příjemců podpory, že Komise v případě, kdy po přijetí rozhodnutí o zahájení formálního vyšetřovacího řízení zjistí, že toto rozhodnutí je založeno buď na neúplných skutkových zjištěních, nebo na nesprávné právní kvalifikaci těchto zjištění, má možnost přizpůsobit své stanovisko tím, že přijme rozhodnutí o opravě. Takové rozhodnutí o opravě, které doprovází nová výzva zúčastněným stranám k předložení připomínek, těmto stranám totiž umožňuje reagovat na změnu v předběžném posouzení dotčeného opatření ze strany Komise a uplatnit v tomto ohledu jejich stanovisko.
- 72 Je ostatně třeba uvést, že Komise se rovněž mohla rozhodnout přijmout nejprve rozhodnutí o ukončení řízení a poté nové rozhodnutí o zahájení formálního vyšetřovacího řízení, založené na pozměněném právním posouzení, které by mělo v podstatě stejný obsah, jako rozhodnutí o opravě. Za těchto podmínek se s ohledem na důvody hospodárnosti řízení a zásadu řádné správy jako vhodnější než ukončení řízení a zahájení nového řízení jeví přijetí rozhodnutí o opravě. V této souvislosti je třeba uvést, že oprava předmětu řízení Komisi umožnila, aby pro účely napadeného rozhodnutí zohlednila připomínky předložené společností Grand Hotel Abi d'Oru v návaznosti na rozhodnutí o zahájení, což by v případě ukončení formálního vyšetřovacího řízení a zahájení nového nebylo možné.

- 73 Vzhledem k tomu, že se právní kvalifikace takového rozhodnutí o opravě pojí k rozhodnutí o zahájení a společně s ním tvoří pozměněné rozhodnutí o zahájení, je třeba mít za to, že sdílí jeho právní povahu. V tomto ohledu je třeba připomenout, že jediným cílem oznámení o zahájení formálního vyšetřovacího řízení je získat od zúčastněných stran všechny informace, které mají vést Komisi při jejích budoucích krocích (rozsudek Soudního dvora ze dne 12. července 1973, Komise v. Německo, 70/72, Recueil s. 813, bod 19; rozsudek Tribunálu ze dne 22. října 1996, Skibsværftsforeningen a další v. Komise, T-266/94, Recueil s. II-1399, bod 256).
- 74 V projednávané věci Komise v rozhodnutí o opravě uvedla, z jakých důvodů má za to, že právní posouzení dotčeného režimu podpory, obsažené v rozhodnutí o zahájení, musí být opraveno. Vysvětlila zejména, že podle jejího názoru se jedná o protiprávní režim, a nikoliv o zneužití jí schváleného režimu. Komise toto vysvětlení doplnila novou výzvou zúčastněným stranám k předložení připomínek. Z toho vyplývá, že rozhodnutí o opravě mělo stejný předmět a stejný účel jako rozhodnutí o zahájení, takže je třeba jej kvalifikovat jako takové.

K důsledkům pro přípustnost žalobních důvodů vycházejících z protiprávnosti rozhodnutí o opravě v projednávané věci

- 75 Nejprve je třeba uvést, že podle ustálené judikatury jsou akty nebo rozhodnutími, které mohou být předmětem žaloby na neplatnost ve smyslu článku 230 ES, opatření s právně závaznými účinky, jimiž mohou být dotčeny zájmy žalobce tím, že podstatným způsobem mění jeho právní postavení (rozsudek Soudního dvora ze dne 11. listopadu 1981, IBM v. Komise, 60/81, Recueil s. 2639, bod 9, a rozsudek Tribunálu

ze dne 18. prosince 1992, *Cimenteries CBR a další v. Komise*, T-10/92 až T-12/92 a T-15/92, *Recueil s. II-2667*, bod 28).

76 Pokud jde o akty nebo rozhodnutí, jež jsou vypracovávány ve více fázích, zejména během interního řízení, jsou napadnutelnými akty v zásadě jen ta opatření, která vyjadřují konečné stanovisko orgánu na konci tohoto řízení, nikoliv mezitímní opatření, jejichž účelem je příprava konečného rozhodnutí (rozsudek *IBM v. Komise*, uvedený v bodě 75 výše, bod 10, a rozsudek *Cimenteries CBR a další v. Komise*, uvedený v bodě 75 výše, bod 28).

77 Na základě této judikatury představuje konečné rozhodnutí, které Komise přijala za účelem ukončení formálního vyšetřovacího řízení stanoveného v čl. 88 odst. 2 ES, napadnutelný akt na základě článku 230 ES. Takové rozhodnutí totiž vyvolává právně závazné účinky, jimiž mohou být dotčeny zájmy zúčastněných stran, protože ukončuje dotčené řízení a definitivně se vyslovuje ke slučitelnosti zkoumaného opatření s pravidly použitelnými na státní podpory. Zúčastněné strany tedy vždy mají možnost napadnout konečné rozhodnutí, kterým se ukončuje formální vyšetřovací řízení, a musí mít v tomto rámci možnost napadnout jednotlivé prvky, na kterých je založeno konečné stanovisko přijaté Komisí (rozsudek Tribunálu ze dne 27. listopadu 2003, *Regione Siciliana v. Komise*, T-190/00, *Recueil*, s. II-5015, bod 45). Tato možnost nezávisí na tom, zda rozhodnutí zahájit formální vyšetřovací řízení zakládá právní účinky, které mohou být předmětem žaloby na neplatnost. Judikatura Soudního dvora a Tribunálu sice připustila možnost podat žalobu proti rozhodnutí o zahájení, zakládá-li konečné právní účinky, které nemohou být dodatečně napraveny konečným rozhodnutím. Tak je tomu tehdy, když jako v projednávané věci Komise zahájí formální vyšetřovací řízení vůči opatření, které prozatímně kvalifikuje jako novou podporu, jelikož toto rozhodnutí zahájit řízení zakládá právní účinky nezávislé na konečném rozhodnutí. Pozastavení provádění dotčeného opatření vyplývající na základě čl. 88 odst. 3 ES z prozatímní kvalifikace tohoto opatření jako nové podpory má samostatnou povahu ve vztahu ke konečnému rozhodnutí, která je z časového hlediska omezená do okamžiku ukončení formálního řízení (rozsudky Soudního dvora ze dne 30. června 1992, *Španělsko v. Komise*, C-312/90, *Recueil* s. I-4117, body 12

až 24; ze dne 5. října 1994, Itálie v. Komise, C-47/91, Recueil s. I-4635, body 29 a 30, a ze dne 9. října 2001, Itálie v. Komise, C 400/99, Recueil, s. I-7303, body 56 až 62 a 69, a rozsudek Tribunálu ze dne 30. dubna 2002, Government of Gibraltar v. Komise, T-195/01 a T-207/01, Recueil, s. II-2309, body 80 až 86).

- 78 Nicméně tato možnost napadnout rozhodnutí zahájit řízení nemůže způsobit omezení procesních práv zúčastněných stran tak, že by jim zabránila napadnout konečné rozhodnutí a uplatnit na podporu jejich žaloby vady, které se týkají všech fází řízení vedoucího k tomuto rozhodnutí (rozsudek Regione Siciliana v. Komise, uvedený v bodě 77 výše, bod 47).
- 79 Z výše uvedeného vyplývá, že skutečnost, že žalobci a vedlejší účastnice nepodali v požadované lhůtě žalobu proti rozhodnutí o opravě, jim nebrání v uplatnění žalobních důvodů vycházejících z protiprávnosti posledně uvedeného rozhodnutí proti napadenému rozhodnutí, takže námitku nepřipustnosti vznesenou Komisí je třeba zamítnout.

4. K žalobním důvodům vycházejícím z vad řízení

- 80 Žalobci a vedlejší účastnice uplatňují tři důvody týkající se vad řízení, které vycházejí zprvzve z porušení čl. 88 odst. 2 ES a nařízení č. 659/1999, zadruhé z porušení čl. 254 odst. 3 ES a čl. 20 odst. 1 nařízení č. 659/1999 a zatřetí z nedostatečného odůvodnění napadeného rozhodnutí.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení čl. 88 odst. 2 ES a nařízení č. 659/1999

- 81 Tento důvod se dělí na tři části, vycházející z porušení článku 9 nařízení č. 659/1999, respektive z neprovedení šetření a nedodržení lhůt stanovených nařízením č. 659/1999.

K výtce vycházející z porušení článku 9 nařízení č. 659/1999

- 82 Vedlejší účastnice tvrdí, že vzhledem k tomu, že podpora prohlášená napadeným rozhodnutím za neslučitelnou byla předtím Komisí schválena, měla Komise rozhodnutí o schválení zrušit, jak jí ukládá článek 9 nařízení č. 659/1999.

- 83 Komise se k opodstatněnosti této výtky výslovně nevyjádřila.

- 84 Podle článku 9 nařízení č. 659/1999 může Komise poté, co měl dotyčný členský stát možnost předložit své připomínky, mimo jiné zrušit rozhodnutí, kterým schválila podporu, pokud bylo rozhodnutí založeno na nesprávné informaci poskytnuté během řízení, která byla pro rozhodnutí rozhodující.

- 85 Je však nutné konstatovat, že rozhodnutí o schválení nebylo založeno na nesprávných informacích. V tomto ohledu je třeba uvést, jak vyplývá z bodů 51, 54, 59, 61 a 72 odůvodnění napadeného rozhodnutí, že Komise italským orgánům nevytýká, že jí

při řízení předcházejícím rozhodnutí o schválení předaly nesprávné nebo neúplné informace. Neslučitelnost podpor dotčených v projednávané věci se společným trhem přičítá skutečnosti, že deliberazione č. 33/6 zavedlo do původně oznámeného opatření změny neslučitelné s podmínkami rozhodnutí o schválení, jelikož při první výzvě k podání žádosti v rámci dotčeného režimu mohly být přijaty projekty, jejichž realizace byla zahájena před podáním žádosti o podporu (dále jen „sporný režim podpory“ nebo „sporný režim“). Deliberazione č. 33/6 je přitom ze dne 27. července 2000 a bylo tedy přijato po rozhodnutí o schválení ze dne 12. listopadu 1998.

86 Z toho vyplývá, že článek 9 nařízení č. 659/1999 se na projednávanou věc nevztahuje.

87 V tomto ohledu je třeba dodat, že není žádný důvod k tomu, aby Komise rozhodnutí o schválení zrušila, jelikož její posouzení slučitelnosti režimu podpor schváleného tímto rozhodnutím se nezměnilo. Komise totiž v článku 1 napadeného rozhodnutí konstatovala, že „[s]tátní podpory poskytnuté podle [zákona č. 9/1998], v Itálii protiprávně provedeného na základě deliberazione č. 33/6 [...], jsou neslučitelné se společným trhem, pokud příjemce podpory nepředložil žádost o podporu v rámci tohoto režimu před zahájením prací [...]“. Z toho vyplývá, že napadené rozhodnutí se nedotýká slučitelnosti státních podpor poskytnutých na základě zákona č. 9/1998 v rozsahu, v němž byla žádost o podporu podána před zahájením prací. Právě pod touto podmínkou Komise v rozhodnutí o schválení prohlásila, že vůči režimu podpory oznámenému Itálií nevznášá námitky.

88 Výtku vycházející z porušení článku 9 nařízení č. 659/1999, vznesenou vedlejšími účastnicemi, je tedy třeba zamítnout.

K výtce vycházející z neprovedení šetření

- 89 Timsas a Grand Hotel Abi d'Oru Komisi vytýkají, že neprovedla dostatečné šetření, jelikož nepřihlédla k jejich specifické situaci. Komise zejména nepřezkoumala jejich situaci jakožto soukromých osob v porovnání s regionem Sardinie a rozdíly mezi různými podniky dotčenými prováděním předmětného režimu podpory. Komise nadto nepřezkoumala legitimní očekávání, které u nich vzbudil jak region Sardinie, tak Komise.
- 90 Komise argumenty společností Timsas a Grand Hotel Abi d'Oru vyvrací.
- 91 Z ustálené judikatury vyplývá, že v případě režimu podpory není Komise v zásadě povinna provést analýzu podpor poskytnutých v konkrétních případech, ale může se omezit na přezkoumání charakteristik dotčeného režimu (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 14. října 1987, Německo v. Komise, 248/84, Recueil s. 4013, bod 18; ze dne 7. března 2002, Itálie v. Komise, C-310/99, Recueil s. I-2289, bod 89, a ze dne 29. dubna 2004, Řecko v. Komise, C 278/00, Recueil, s. I-3997, bod 24). Kromě toho zvláštní okolnosti týkající se jednotlivých příjemců podpory lze posoudit až v okamžiku navrácení podpory dotčenému členskému státu [výše uvedený rozsudek ze dne 7. března 2002, Itálie v. Komise, bod 91, a rozsudek Tribunálu ze dne 31. května 2006, Kuwait Petroleum (Nederland) v. Komise, T-354/99, Sb. rozh. s. II-1475, bod 67]. V opačném případě by totiž byla povinnost šetření, kterou má Komise, větší v případě režimu zavedeného protiprávně, v rozporu s čl. 88 odst. 3 ES, než v případě, kdy dotčený členský stát splnil oznamovací povinnost, kterou uvedené ustanovení ukládá, neboť v posledně uvedeném případě jsou zvláštní okolnosti potenciálních příjemců ve stadiu šetření z povahy věci neznámé.

- 92 V projednávané věci se tedy Komise mohla omezit na přezkum režimu podpor jako takového a nebyla povinna zohlednit ani vztahy mezi žalobci a regionem Sardinie, ani rozdíly mezi různými dotčenými podniky, a ani případné legitimní očekávání, kterého by se mohly některé z těchto podniků dovolávat a které u nich mohla vzbudit buď Komise, nebo region Sardinie. Tyto okolnosti lze zohlednit až ve stadiu navracení jednotlivých podpor.
- 93 Z toho vyplývá, že výtka vycházející z neprovedení šetření musí být zamítnuta.

K výtce vycházející z nedodržení lhůt stanovených nařízením č. 659/1999

- 94 Vedlejší účastnice Komisi vytýkají, že nedodržela následující lhůty, stanovené nařízením č. 659/1999:
- lhůtu dvou měsíců počínající dnem následujícím po dni obdržení úplného oznámení, ve které musí Komise přijmout rozhodnutí po ukončení předběžného přezkoumání, podle čl. 4 odst. 5 nařízení č. 659/1999;
  - lhůtu dvou měsíců, v níž by měla Komise přijmout rozhodnutí po skončení předběžného přezkoumání, má-li k dispozici informace týkající se údajné protiprávní podpory, podle čl. 10 odst. 1 nařízení č. 659/1999, jak jej vykládá judikatura;

- lhůtu 18 měsíců od zahájení formálního vyšetřovacího řízení, v níž musí Komise přijmout rozhodnutí o ukončení tohoto řízení, podle čl. 7 odst. 6 nařízení č. 659/1999.
- 95 Komise se k opodstatněnosti této výtky výslovně nevyjádřila.
- 96 V tomto ohledu je třeba zaprvé uvést, že lhůta dvou měsíců k ukončení předběžného přezkoumání, stanovená v čl. 4 odst. 5 nařízení č. 659/1999, začíná v den následující po dni obdržení úplného oznámení. V projednávané věci však předběžné přezkoumání sporného režimu nebylo zahájeno na základě oznámení tohoto režimu Italskou republikou, ale na základě stížnosti na zneužití původního režimu, kterou Komise obdržela dne 21. února 2003. Komise tedy nebyla vázána dvouměsíční lhůtou uvedenou v čl. 4 odst. 5 nařízení č. 659/1999 (viz v tomto smyslu, již před vstupem nařízení č. 659/1999 v platnost, rozsudky Tribunálu ze dne 15. září 1998, *Gestevisión Telecinco v. Komise*, T-95/96, Recueil s. II-3407, bod 79, a ze dne 10. května 2000, *SIC v. Komise*, T-46/97, Recueil s. II-2125, bod 103).
- 97 Zadruhé, pokud jde o lhůtu dvou měsíců, kterou údajně judikatura stanoví pokud jde o čl. 10 odst. 1 nařízení č. 659/1999, je třeba nejprve uvést, že toto ustanovení stanoví, že pokud má Komise k dispozici informace týkající se údajné protiprávní podpory, přezkoumá je bezodkladně bez ohledu na jejich zdroj. Toto ustanovení nelze chápat tak, že odkazuje na ukončení předběžného přezkoumání, ale spíše tak, že se vztahuje k začátku předběžného přezkoumání, přičemž tuto tezi podporuje skutečnost, zdůrazněná v předchozím bodě, že Komise není v případě předběžného přezkoumání zahájeného na základě stížností vázána obvyklou lhůtou.
- 98 Judikatura, které se dovolávají vedlejší účastnice, tato ustanovení nevykládá jinak. I když je pravda, že tato judikatura zdůrazňuje skutečnost, že Komise musí ukončit

předběžné přezkoumání ve lhůtě dvou měsíců, stále platí, že tato lhůta se vztahuje výhradně na případy podpor oznámených členskými státy, jak jednoznačně vyplývá z kontextu bodů citovaných vedlejšími účastnicemi, a nikoliv na případy, kdy bylo předběžné přezkoumání zahájeno na základě stížnosti, jako je tomu v projednávané věci.

- ⁹⁹ Je pravdou, že to nemůže vést k tomu, že Komise bude moci fázi předběžného přezkoumání libovolně prodlužovat. Bylo tak rozhodnuto, že v rozsahu, v němž má Komise výlučnou pravomoc posuzovat slučitelnost státních podpor se společným trhem, je povinna v zájmu řádného uplatňování základních pravidel Smlouvy týkajících se státních podpor provést pečlivé a nestranné posouzení stížnosti, kterou se oznamuje existence podpory neslučitelné se společným trhem (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 2. dubna 1998, Komise v. Sytraval a Brink's France, C-367/95 P, Recueil s. I-1719, bod 62, a rozsudek Gestevisión Telecinco v. Komise, bod 96 výše, bod 72), a nemůže tedy předběžný přezkum státních opatření, jež byla předmětem stížnosti, donekonečna prodlužovat (rozsudek Gestevisión Telecinco v. Komise, bod 96 výše, bod 74). Podle ustálené judikatury musí být přiměřenost délky takového správního řízení posouzena v závislosti na konkrétních okolnostech každé věci, a zejména na jejím kontextu, na jednotlivých fázích řízení, které musí Komise vést, na složitosti věci, jakož i na její důležitosti pro jednotlivé zúčastněné strany (rozsudky Tribunálu ze dne 19. března 1997, Oliveira v. Komise, T-73/95, Recueil s. II-381, bod 45; ze dne 22. října 1997, SCK a FNK v. Komise, T-213/95 a T-18/96, Recueil s. II-1739, bod 57, a Gestevisión Telecinco v. Komise, bod 96 výše, bod 75).

- ¹⁰⁰ V projednávaném případě mezi doručením stížnosti Komisi dne 21. února 2003 a přijetím rozhodnutí o zahájení dne 3. února 2004 uplynula lhůta o něco delší než jedenáct měsíců. Zejména vzhledem k tomu, že Komise si musela prostřednictvím Italské republiky vyžádat od regionu Sardinie doplňující informace, nelze tuto lhůtu označit za nepřiměřenou.

- 101 Zatřetí podle čl. 13 odst. 2 a článku 16 nařízení č. 659/1999 není Komise v případě možné protiprávní podpory, ani v případě možného zneužití podpory vázána mimo jiné lhůtou stanovenou v čl. 7 odst. 6 nařízení č. 659/1999. V projednávané věci se přitom formální vyšetřovací řízení zahájené Komisí týkalo původně případného zneužití podpory a poté, v návaznosti na rozhodnutí o opravě, případné protiprávní podpory.
- 102 Z toho vyplývá, že výtku vycházející z nedodržení lhůt stanovených nařízením č. 659/1999 je třeba zamítnout.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení čl. 254 odst. 3 ES a čl. 20 odst. 1 nařízení č. 659/1999

- 103 Grand Hotel Abi d'Oru tvrdí, že Komise porušila oznamovací povinnost podle čl. 254 odst. 3 ES a čl. 20 odst. 1 nařízení č. 659/1999, když jí neoznámila ani žádost o doplňující informace, zaslanou Komisí Italské republiky dne 26. února 2003 (viz bod 15 výše), ani rozhodnutí o opravě, třebaže na výzvu obsaženou v rozhodnutí o zahájení předložila ke spornému režimu podpory připomínky.
- 104 Komise s argumenty společnosti Grand Hotel Abi d'Oru nesouhlasí.
- 105 Zaprvé podle čl. 254 odst. 3 ES se rozhodnutí oznamují těm, jimž jsou určena, a nabývají účinku tímto oznámením.
- 106 Pokud jde nejprve o rozhodnutí o opravě, z ustálené judikatury vyplývá, že adresáty rozhodnutí přijatých Komisí v oblasti státních podpor jsou vždy dotčené členské státy

(rozsudek Komise v. Sytraval a Brink's France, bod 99 výše, bod 45; rozsudky Tribunálu ze dne 17. června 1999, ARAP a další v. Komise, T-82/96, Recueil s. II-1889, bod 28, a SIC v. Komise, bod 96 výše, bod 45). Tato judikatura, která předchází nařízením č. 659/1999, byla výslovně potvrzena bodem 25 tohoto nařízení, které stanoví, že rozhodnutí přijatá podle kapitol II, III, IV, V a VII jsou určena dotyčnému členskému státu, kterému je Komise bezodkladně oznámí. V tomto ohledu je třeba připomenout, že jak bylo konstatováno v bodech 69 až 74 výše, rozhodnutí o opravě musí být právně kvalifikováno jako rozhodnutí o zahájení formálního vyšetřovacího řízení.

- 107 Z toho vyplývá, že rozhodnutí o opravě bylo určeno výlučně Italské republice, a nikoliv příjemcům podpor v rámci sporného režimu. Článek 254 odst. 3 ES tedy Komisi neukládal povinnost oznámit rozhodnutí o opravě společnosti Grand Hotel Abi d'Oru.
- 108 Pokud jde dále o žádost o doplňující informace, nejedná se o rozhodnutí ve smyslu čl. 249 čtvrtého pododstavce ES, takže čl. 254 odst. 3 ES se na ni nevztahuje.
- 109 Výtku vycházející z porušení tohoto ustanovení je tedy třeba zamítnout.
- 110 Zadruhé podle čl. 20 odst. 1 nařízení č. 659/1999 je každé zúčastněné straně, která předložila připomínky v návaznosti na rozhodnutí Komise zahájit formální vyšetřovací řízení, zaslána kopie rozhodnutí přijatého Komisí podle článku 7 uvedeného nařízení.
- 111 Ani rozhodnutí o opravě, ani žádost o doplňující informace však nelze označit za „rozhodnutí přijaté podle článku 7“ nařízení č. 659/1999. Tento článek se totiž jak dle svého nadpisu, tak dle svého obsahu týká výlučně rozhodnutí Komise ukončit formální vyšetřovací řízení. Jak přitom bylo uvedeno v bodech 73 a 74 výše, rozhodnutí

o opravě je třeba kvalifikovat nikoliv jako rozhodnutí o ukončení formálního vyšetřovacího řízení, nýbrž naopak jako rozhodnutí o zahájení tohoto řízení. A pokud jde o žádost o doplňující informace, jak bylo uvedeno v bodě 108 výše, nejedná se o akt, který lze kvalifikovat jako rozhodnutí, takže ani na ni se čl. 20 odst. 1 nařízení č. 659/1999 nevztahuje.

- 112 Výtku vycházející z porušení tohoto ustanovení je tedy třeba zamítnout.
- 113 Z toho vyplývá, že žalobní důvod vycházející z porušení čl. 254 odst. 3 ES a čl. 20 odst. 1 nařízení č. 659/1999 je třeba zamítnout.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z nedostatečného odůvodnění napadeného rozhodnutí

- 114 Žalobci a vedlejší účastnice uvádějí šest výtek ohledně nedostatečného odůvodnění napadeného rozhodnutí a rozhodnutí o opravě.

K výtce vycházející z nedostatečného odůvodnění ohledně porušení zásady přiměřené délky řízení

- 115 SF Turistico Immobiliare tvrdí, že jak rozhodnutí o opravě, tak napadené rozhodnutí postrádají odůvodnění údajného porušení zásady přiměřené délky řízení.

- 116 Rozhodnutí o opravě nevysvětluje, proč Komise vyčkávala s opravou a rozšířením rozhodnutí o zahájení dva a půl roku, i když jí byly všechny potřebné skutečnosti plně známy již od dubna 2003.
- 117 Pokud jde o napadené rozhodnutí, SF Turistico Immobiliare připouští, že podle čl. 13 odst. 2 nařízení č. 659/1999 není Komise v případě případné protiprávní podpory vázána lhůtami stanovenými v čl. 4 odst. 5, čl. 7 odst. 6 a čl. 7 odst. 7 nařízení č. 659/1999. To nicméně podle jejího názoru neznamená, že se v takovém případě neuplatní zásada přiměřené délky řízení. Vzhledem k tomu, že napadené rozhodnutí neposkytuje vysvětlení neobvyklé délky vyšetřovacího řízení, které trvalo déle než čtyři roky a pět měsíců, je podle jejího názoru stíženo vadou odůvodnění.
- 118 Komise s argumenty SF Turistico Immobiliare nesouhlasí.
- 119 Úvodem je třeba připomenout, že v rámci přezkumu této výtky nejde o přezkum toho, zda délka řízení byla v projednávané věci skutečně nepřiměřená, ale pouze o zodpovězení otázky, zda se povinnost Komise uvést odůvodnění vztahuje i na délku řízení a pokud ano, zda tuto povinnost splnila.
- 120 Na první z těchto otázek je přitom třeba odpovědět záporně – jinak řečeno, povinnost Komise uvést odůvodnění se nevztahuje na délku řízení, ale pouze na samotný obsah rozhodnutí.
- 121 Podle ustálené judikatury totiž musí být odůvodnění vyžadované článkem 253 ES přizpůsobeno povaze dotčeného aktu a musejí z něho jasně a jednoznačně vyplývat

úvahy orgánu, jenž akt vydal, tak aby se zúčastněné osoby mohly seznámit s důvody, které vedly k přijetí opatření, a příslušný soud mohl vykonávat svůj přezkum. Požadavek odůvodnění musí být posuzován v závislosti na okolnostech případu, zejména v závislosti na obsahu aktu, povaze dovolávaných důvodů a zájmu, který mohou mít osoby, kterým je akt určen, nebo jiné osoby, kterých se akt bezprostředně a osobně dotýká, na získání těchto vysvětlení (viz rozsudky Soudního dvora Komise v. Sytraval a Brink's France, bod 99 výše, bod 63 a citovaná judikatura, a ze dne 10. července 2008, Bertelsmann a Sony Corporation of America v. Impala, C-413/06 P, Sb. rozh. s. I-4951, bod 166, a citovaná judikatura).

- 122 Délka řízení však nevyplývá z odůvodnění dotčeného orgánu, které může tuto délku ospravedlnit, ale jde o čistě faktickou okolnost závisující výlučně na čase, který orgán potřebuje k dokončení uvedeného řízení. Není tedy součástí obsahu rozhodnutí, který lze odůvodnit ve smyslu judikatury uvedené v předchozím bodě. Jak Komise právem uvedla, délka řízení nevyžaduje jiné vysvětlení než čistě věcné vyjmenování jednotlivých etap řízení do přijetí předmětného rozhodnutí.
- 123 Výtku vycházející z nedostatečného odůvodnění ohledně porušení zásady přiměřené délky řízení je tedy třeba zamítnout.

K výtku vycházející z nedostatečného odůvodnění kvalifikace podpory jako nové protiprávní podpory

- 124 Region Sardinie tvrdí, že napadené rozhodnutí je nedostatečně odůvodněno, pokud jde o kvalifikaci podpor na projekty, jejichž realizace byla zahájena před podáním žádosti, jako protiprávních, a nikoliv zneužitých.

- 125 Komise s argumenty regionu Sardinie nesouhlasí.
- 126 V tomto ohledu stačí uvést, že Komise v bodech 48 až 55 napadeného rozhodnutí v podstatě uvedla, že režim podpory, který byl proveden přijetím zejména delibrazione č. 33/6, nedodržel podmínky rozhodnutí o schválení, jelikož nezajišťoval motivační účinek dotčených podpor, a že podpory poskytnuté na projekty, jejichž realizace byla zahájena před podáním žádosti o podporu, je tedy nutné považovat za protiprávní.
- 127 Z takového odůvodnění jasně a jednoznačně vyplývají úvahy orgánu, jenž akt vydal, tak aby se zúčastněné osoby mohly seznámit s důvody, které vedly k přijetí opatření, a příslušný soud mohl vykonávat svůj přezkum, ve smyslu judikatury uvedené v bodě 121.
- 128 Tato výtka tedy musí být zamítnuta jako neopodstatněná.

K výtce vyplývající z nedostatečného odůvodnění neslučitelnosti podpory na základě regionálního rozvoje

- 129 Vedlejší účastnice a SF Turistico Immobiliare poukazují na nedostatečné odůvodnění napadeného rozhodnutí, pokud jde o slučitelnost podpor poskytnutých v rámci sporného režimu (dále jen „sporné podpory“), zejména z hlediska jeho přínosu k regionálnímu rozvoji, ve smyslu čl. 87 odst. 3 písm. c) ES. Komise zejména neupřesnila, proč na rozdíl od ostatních případů vykazujících podobné rysy nepovažovala za použitelné odchylky stanovené v čl. 87 odst. 3 písm. a) a c) ES.

- 130 Komise s argumenty vedlejších účastnic a SF Turistico Immobiliare nesouhlasí.
- 131 Pokud jde zaprvé o přípustnost výtky vznesené společností SF Turistico Immobiliare, vzhledem k tomu, že důvod vycházející z nedostatečného odůvodnění je důvodem veřejného pořádku, nelze jej odmítnout jako nepřípustný, jelikož jej Tribunál musí přezkoumat i bez návrhu (viz rozsudek Tribunálu ze dne 15. června 2005, *Corsica Ferries France v. Komise*, T-349/03, Sb. rozh. s. II-2197, bod 52, a citovaná judikatura).
- 132 Zadruhé je třeba odmítnout argument Komise vycházející z toho, že není povinna prokázat neslučitelnost podpory, jelikož dotčenému členskému státu přísluší prokázat její slučitelnost. Je sice pravda, že pokud rozhodnutí zahájit řízení podle čl. 88 odst. 2 ES obsahuje dostatečnou předběžnou analýzu, v níž Komise vyloží, proč má pochybnosti ohledně slučitelnosti předmětných podpor se společným trhem, je na členském státu a potenciálním příjemci, aby poskytli informace, které umožňují prokázat, že tyto podpory jsou slučitelné se společným trhem (rozsudek Tribunálu ze dne 14. ledna 2004, *Fleuren Compost v. Komise*, T-109/01, Recueil s. II-127, bod 45; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 18. listopadu 2004, *Ferriere Nord v. Komise*, T-176/01, Recueil s. II-3931, body 93 a 94; viz rovněž obdobně rozsudek Soudního dvora ze dne 24. září 2002, *Falck a Acciaierie di Bolzano v. Komise*, C-74/00 P a C-75/00 P, Recueil s. I-7869, bod 170). Nicméně to je pouze pravidlo související s důkazním břemenem, a nikoliv s povinností uvést odůvodnění, takže je povinností Komise uvést případně v jejím rozhodnutí důvody, které ji navzdory skutečnostem předloženým členským státem nebo příjemci vedly k závěru, že dotčené podpory nejsou slučitelné se společným trhem.
- 133 Zatřetí v projednávané věci Komise svou povinnost uvést v tomto ohledu odůvodnění splnila.

- 134 V bodech 56 až 73 napadeného rozhodnutí v podstatě uvedla, že důvodem, proč sporné podpory nejsou slučitelné se společným trhem, je neexistence motivačního účinku těchto podpor, jelikož byly poskytnuty na projekty zahájené před podáním žádosti o podporu. V tomto ohledu zejména připomněla, že zásada nezbytnosti podpory je obecnou zásadou, potvrzenou judikaturou, která byla nadto uvedena jak v rozhodnutí o schválení, tak v pokynech z roku 1998 (viz body 58 až 61 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Toto konstatování již dostačovalo k odůvodnění neslučitelnosti podpory, jelikož mohlo vyloučit slučitelnost jakékoliv podpory na základě regionálního rozvoje. V této souvislosti je třeba připomenout, že Tribunál již rozhodl, že Komise tím, že připomněla kritéria stanovená v pokynech a konstatovala, že tato kritéria nebyla v konkrétním případě splněna, odůvodnila své rozhodnutí odmítnout přiznat výjimku podle čl. 87 odst. 3 ES právně dostačujícím způsobem (rozsudek Tribunálu ze dne 30. dubna 1998, *Vlaams Gewest v. Komise*, T-214/95, Recueil s. II-717, bod 102). Jestliže Komise v bodech 62 až 69 odůvodnění napadeného rozhodnutí odmítla různé argumenty předložené italskými orgány a jestliže v bodě 71 odůvodnění uvedeného rozhodnutí uvedla, že sporné podpory nemohou být schváleny ani na jiném právním základě, mají taková vysvětlení pouze doplňující povahu.
- 135 Výtku vycházející z nedostatečného odůvodnění ohledně neslučitelnosti podpory na základě regionálního rozvoje je tedy třeba zamítnout.

K výtce vycházející z nedostatečného odůvodnění posouzení motivačního účinku sporných podpor

- 136 V rámci této výtky region Sardinie, vedlejší účastnice, SF Turistico Immobiliare, Timsas a Grand Hotel Abi d’Oru uvádějí tři argumenty vycházející z nedostatečného odůvodnění posouzení motivačního účinku sporných podpor ze strany Komise.

- 137 Zaprvé vedlejší účastnice tvrdí, že Komise měla vysvětlit, proč v projednávaném případě nemohou argumenty uplatňované regionem Sardinie vyvrátit domněnku uvedenou v bodě 4.2 pokynů z roku 1998, podle níž v případě zahájení prací před podáním žádosti o podporu chybí motivační účinek. Komise měla přinejmenším provést konkrétní porovnání údajné nerovnováhy, kterou vyplacení dotčených podpor způsobilo na referenčním trhu. V napadeném rozhodnutí však není o takovém odůvodnění žádná zmínka.
- 138 Zadruhé region Sardinie uvádí, že napadené rozhodnutí není odůvodněné a odporuje si, pokud jde o to, proč Komise při posouzení motivačního účinku sporného režimu podpor nezohlednila důvěru příjemců uvedeného režimu ve vnitrostátní právní úpravu a právní úpravu Společenství platnou v okamžiku, kdy se rozhodli k investici.
- 139 Zatřetí SF Turistico Immobiliare, Timsas a Grand Hotel Abi d'Oru uvádějí, že napadené rozhodnutí není odůvodněné v tom, proč Komise při posouzení motivačního účinku sporného režimu podpor nezohlednila konkrétní situaci příjemců uvedeného režimu.
- 140 Komise s těmito argumenty nesouhlasí.
- 141 Pokud jde zaprvé o argumenty uplatněné regionem Sardinie a vedlejšími účastníky, je třeba bez dalšího odmítnout argument, že Komise měla provést konkrétní porovnání údajné nerovnováhy, kterou vyplacení dotčených podpor způsobilo na trhu. Otázka, zda dotčené podpory způsobily nerovnováhu na trhu, což je otázka v zásadě související s pojmem podpory, totiž není relevantní pro účely posouzení jejich

motivačního účinku, které patří k přezkumu slučitelnosti dotčených podpor se společným trhem.

142 Kromě toho je třeba odmítnout argument, že Komise měla vysvětlit, proč nemůže být domněnka uvedená v bodě 4.2 pokynů z roku 1998 vyvrácena argumenty uplatňovanými regionem Sardinie, a zejména důvody souvisejícími s legitimním očekáváním příjemců sporného režimu, a to aniž je nutné se v tomto stadiu vyjadřovat k okolnosti tvrzené vedlejšími účastnicemi, že požadavek podání žádosti o podporu před zahájením prací vyplývá z vyvratitelné domněnky. Je totiž třeba konstatovat, že Komise v bodech 62 až 67 odůvodnění napadeného rozhodnutí nejprve stručně připomněla argumenty předložené italskými orgány v rámci formálního vyšetřovacího řízení, které jsou podrobněji uvedeny v bodech 36 až 43 odůvodnění uvedeného rozhodnutí. Poté uvedla u každého z nich důvod, proč má za to, že je třeba jej odmítnout. Každopádně nelze hovořit o nedostatečném odůvodnění v tomto ohledu, takže argumenty uplatněné regionem Sardinie a vedlejšími účastnicemi je třeba odmítnout.

143 Zadruhé je třeba odmítnout argument uvedený v bodě 139 výše, aniž je třeba, v souladu s důvody uvedenými v bodě 44 výše, rozhodnout o jeho přípustnosti, nakořlík jej uplatnila SF Turistico Immobiliare.

144 Jak bylo uvedeno v bodech 91 a 92 výše, v rámci přezkoumávání režimu podpory je Komise oprávněna svůj přezkum omezit na obecné a abstraktní charakteristiky uvedeného režimu, aniž je povinna přezkoumávat konkrétní situaci jeho jednotlivých příjemců. Vzhledem k tomu, že Komise není povinna přezkoumávat konkrétní situaci příjemců, nevztahuje se na tuto situaci ani povinnost odůvodnění, takže argument

uplatněný společnostmi SF Turistico Immobiliare, Timsas a Grand Hotel Abi d'Oru je třeba odmítnout.

- 145 Výtku vycházející z nedostatečného odůvodnění posouzení motivačního účinku podpory je proto třeba zamítnout.

K výtce vycházející z nedostatečného odůvodnění ohledně odmítnutí uplatnit pravidlo *de minimis*

- 146 SF Turistico Immobiliare a Timsas uvádějí, že Komise v napadeném rozhodnutí nevyvětlila, proč se podle ní na část podpory odpovídající nákladům vynaloženým před dnem podání žádosti o podporu nemůže vztahovat pravidlo *de minimis*.

- 147 Komise s těmito argumenty nesouhlasí.

- 148 V tomto ohledu stačí poukázat na to, že v bodě 68 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvedla důvody, proč má za to, že pravidlo *de minimis* nemůže být v projednávané věci použito k obejití povinnosti předložit žádost o podporu před zahájením realizace projektu. Zdůraznila tak, že částka, která má být zohledněna, by se měla týkat celého projektu, takže není možné považovat na základě pravidla *de minimis* počáteční práce za způsobilé. Kromě toho upřesnila, že italské orgány podle všeho nezohlednily skutečnost, že příjemce by mohl získat podporu *de minimis* na základě jiných režimů.

- 149 Výtku vycházející z nedostatečného odůvodnění pokud jde o odmítnutí použít pravidlo *de minimis* je tedy třeba zamítnout, aniž je třeba, v souladu s judikaturou uvedenou v bodě 44 výše, přezkoumávat její přípustnost.

K výtce vycházející z nedostatečného odůvodnění příkazu k navrácení

- 150 Region Sardinie poukazuje na to, že napadené rozhodnutí není odůvodněno pokud jde o příkaz, aby příjemci podpory navrátili. V tomto ohledu upřesňuje, že Komise měla v odůvodnění napadeného rozhodnutí zohlednit to, že podle judikatury se příjemce protiprávní podpory může dovolávat mimořádných okolností, které mohly legitimně vyvolat jeho očekávání, že tato podpora byla poskytnuta v souladu s pravidly.

- 151 Komise s těmito argumenty nesouhlasí.

- 152 Podle ustálené judikatury, pokud již byla v oblasti státních podpor podpora poskytnuta v rozporu s ustanoveními čl. 88 odst. 3 ES, Komise, jež má pravomoc vnitrostátním orgánům nařídit přikázání jejího vrácení, není povinna uvést konkrétní důvody pro odůvodnění výkonu této pravomoci (rozsudky Soudního dvora ze dne 17. června 1999, *Belgie v. Komise*, C-75/97, Recueil s. I-3671, bod 82; ze dne 7. března 2002, *Itálie v. Komise*, uvedený v bodě 91 výše, bod 106, a ze dne 15. prosince 2005, *Unicredito Italiano*, C-148/04, Sb. rozh. s. I-11137, bod 99). Tato judikatura, předcházející vstupu nařízení č. 659/1999 v platnost, stále platí v rámci čl. 14 odst. 1 tohoto nařízení. Toto ustanovení stanoví, že „[j]e-li v případech protiprávní podpory přijato záporné

rozhodnutí, Komise rozhodne, že dotyčný členský stát učiní všechna nezbytná opatření, aby příjemce podporu navrátil“. Rozhodnutí o navrácení podpory je tedy v případě zjištění její protiprávnosti a neslučitelnosti téměř automatickým důsledkem – s jedinou výhradou, vyplývající z druhé věty uvedeného ustanovení, že příkaz k navrácení není v rozporu s obecnými zásadami práva Společenství. Komise tedy nemá v tomto ohledu prostor k uvážení. Za takových okolností, jakmile uvedla důvody pro které má za to, že dotčená podpora je protiprávní a neslučitelná se společným trhem, není povinna rozhodnutí nařizující vrácení odůvodňovat.

- 153 Výtku vycházející z nedostatečného odůvodnění rozhodnutí o navrácení sporných podpor a v důsledku toho žalobní důvod vycházející z nedostatečného odůvodnění jako celek je tedy třeba zamítnout.

5. K meritorním žalobním důvodům

- 154 Žalobci a vedlejší účastnice uplatňují deset meritorních žalobních důvodů, které vycházejí zaprvé z neexistence právního základu rozhodnutí o opravě, zadruhé ze zneužití pravomoci při přijetí tohoto rozhodnutí, zatřetí z toho, že rozhodnutí o schválení nezmiňovalo podmínku předchozí žádosti, začtvrté z nesprávné kvalifikace dotčené podpory jako protiprávní, zapáté z nepoužitelnosti pokynů z roku 1998, zašesté ze zjevně nesprávného posouzení existence motivačního účinku, zasedmé z porušení čl. 87 odst. 3 ES, zaosmé z porušení zásady nestrannosti a zásady ochrany hospodářské soutěže, zadeváté z porušení zásady ochrany legitimního očekávání a zadesáté z porušení ustanovení týkajících se podpor *de minimis*.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z neexistence právního základu rozhodnutí o opravě

155 SF Turistico Immobiliare a vedlejší účastnice uvádějí, že žádné ustanovení Smlouvy o ES nebo nařízení č. 659/1999 nepředpokládá možnost znovu otevřít, rozšířit nebo opravit formální vyšetřovací řízení. SF Turistico Immobiliare kromě toho tvrdí, že podle článku 7 nařízení č. 659/1999 musí být toto řízení ukončeno výslovným rozhodnutím, a nikoliv zahájením nového šetření. Rozhodnutí o opravě je tak protiprávní, čímž způsobuje rovněž vady následně přijatých opatření.

156 Komise tyto argumenty vyvrací.

157 Jak vyplývá ze zjištění v bodech 69 až 72 výše, i když je pravda, že předpisy upravující řízení v oblasti státních podpor nepředvídají výslovně rozhodnutí o opravě probíhajícího řízení, přijetí takového rozhodnutí je možné, jestliže Komise po přijetí rozhodnutí o zahájení formálního vyšetřovacího řízení zjistí, že toto rozhodnutí je založeno buď na neúplných skutkových okolnostech, nebo na nesprávné právní kvalifikaci těchto okolností. Jak bylo uvedeno v bodech 73 a 74 výše, vzhledem k tomu, že takové rozhodnutí se pojí k rozhodnutí o zahájení a společně s ním tvoří pozměněné rozhodnutí o zahájení, je třeba mít za to, že sdílí jeho právní povahu.

158 V projednávané věci tedy může být rozhodnutí o opravě založeno na čl. 88 odst. 2 prvním pododstavci ES a na čl. 4 odst. 4 nařízení č. 659/1999 jako každé rozhodnutí o zahájení formálního vyšetřovacího řízení a na zásadách hospodárnosti řízení a řádné správy, v souladu s úvahami uvedenými v bodě 72 výše.

- 159 Žalobní důvod vycházející z neexistence právního základu rozhodnutí o opravě je tedy třeba zamítnout.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu ze zneužití pravomoci při přijetí rozhodnutí o opravě

- 160 SF Turistico Immobiliare uvádí, že Komise přijetím rozhodnutí o opravě použila „trik, který právní předpisy nepředvídají“, aby nepřiměřeně prodloužila formální vyšetřovací řízení zahájené v roce 2004 za účelem zmírnění svých vlastních selhání. Podle jejího názoru Komise podpory, které nejprve označila za zneužití, překvalifikovala na protiprávní podpory proto, aby umožnila navrácení vyplacených podpor.
- 161 Komise tyto argumenty vyvrací.
- 162 Zaprvé v rozsahu, v němž SF Turistico Immobiliare uvádí, že formální vyšetřovací řízení bylo nepřiměřeně prodlužováno, je třeba připomenout, že i když se délka formálního vyšetřovacího řízení v projednávané věci může zdát dlouhá, Komise každopádně nebyla vázána lhůtou stanovenou v čl. 7 odst. 6 nařízení č. 659/1999, jak bylo uvedeno v bodě 101 výše.
- 163 Zadruhé, jak bylo uvedeno v bodech 157 až 159 výše, rozhodnutí o opravě bylo založeno na čl. 88 odst. 2 prvním pododstavci ES a na čl. 4 odst. 4 nařízení č. 659/1999, takže se rozhodně nejedná, jak uvádí SF Turistico Immobiliare, o „trik, který právní předpisy nepředvídají“.

- 164 Zatřetí přijetí rozhodnutí o opravě nemohlo sledovat cíl umožnit navrácení vyplacených podpor, jak tvrdí SF Turistico Immobiliare. Vzhledem k tomu, že čl. 16 druhá věta nařízení č. 659/1999 odkazuje mimo jiné na článek 14 téhož nařízení, zneužití podpory musí být navráceny stejně jako protiprávní podpory, pokud Komise konstatuje, že nejsou slučitelné se společným trhem. Změna právního posouzení v rozhodnutí o opravě tedy nebyla nezbytná k tomu, aby bylo možné rozhodnout o navrácení.
- 165 Žalobní důvod vycházející ze zneužití pravomoci je tedy třeba zamítnout.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z toho, že rozhodnutí o schválení nezmiňovalo podmínku předchozí žádosti

- 166 Vedlejší účastnice poukazují na to, že rozhodnutí o schválení nezmiňuje podmínku, že žádost o podporu musí předcházet zahájení prací. Komise tedy tímto rozhodnutím schválila režim podpory, který nebránil hospodářským subjektům, které zahájily práce před podáním žádosti o podporu, aby využily podpor v rámci tohoto režimu. Komise tak uznala motivační účinek a nezbytnost těchto podpor. Napadené rozhodnutí je tedy založeno na nesprávném konstatování porušení podmínky, která ve skutečnosti neexistovala.
- 167 Komise tento argument zpochybňuje.

- 168 Tento žalobní důvod je třeba zamítnout. V části rozhodnutí o schválení věnované popisu schváleného režimu totiž Komise zcela jednoznačně uvedla, že „[p]odniky musí podat žádost o financování před zahájením realizace investičního projektu“.
- 169 Je pravda, že kopie rozhodnutí o schválení v příloze A.2 žaloby ve věci T-394/08 je vyhotovena tak, že dotčená zmínka, která je uvedena na začátku druhé strany tohoto dokumentu, z ní není patrná. Nicméně kopie předložená Komisí v příloze žalobní odpovědi ve věci T-408/08 dokazuje, že dotčená zmínka tam je uvedena. Kromě toho jak z postupu před zahájením soudního řízení probíhajícího mezi Komisí a regionem Sardinie, tak z chování posledně uvedeného před Tribunálem vyplývá, že dotčený si byl podmínky týkající se předložení žádosti o podporu před zahájením prací vědom. Jak Komise právem zdůrazňuje, region Sardinie nikdy, ani ve své korespondenci s Komisí, ani u Tribunálu, nepopřel, že se zavázal poskytovat podporu výlučně na projekty zahájené po podání žádosti o podporu.
- 170 Z toho vyplývá, že napadené rozhodnutí není založeno, jak tvrdí vedlejší účastnice, na konstatování porušení podmínky, která ve skutečnosti neexistovala. Žalobní důvod uplatněný vedlejšími účastnicemi je tedy třeba zamítnout..

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z kvalifikace podpor jako protiprávních, a nikoliv jako zneužitých

- 171 Region Sardinie, vedlejší účastnice a SF Turistico Immobiliare uvádějí, že Komise v rozhodnutí o opravě a v napadeném rozhodnutí předmětné podpory kvalifikovala jako protiprávní, a nikoliv jako zneužitě, na základě teze, že tyto podpory představují

změny existujících podpor ve smyslu čl. 1 písm. c) a f) nařízení č. 659/1999. Dotčené podpory přitom měly být kvalifikovány jako existující podpory, které byly uskutečněny v rozporu s pravidly stanovenými ustanoveními, která je schválila.

- 172 Vedlejší účastnice dodávají, že v projednávaném případě nebyla podpora změněna, jelikož podmínka, že žádost o podporu musí předcházet zahájení prací nebyla uvedena ani v zákoně č. 9/1998 ani v rozhodnutí o schválení. V každém případě o změnu existující podpory by šlo pouze v případě, kdyby změna ovlivnila samotnou podstatu původního režimu. V projednávaném případě přitom změna musí být kvalifikována jako okrajová.
- 173 Komise tyto argumenty zpochybňuje.
- 174 Aby bylo možné přistoupit ke kvalifikaci sporných podpor, je třeba nejprve připomenout následující definice, uvedené v článku 1 nařízení č. 659/1999 :

„Pro účely tohoto nařízení se rozumí:

[...]

b) ‚existující podporou‘:

[...]

ii) ‚schválená podpora, což znamená režimy podpory a jednotlivé podpory schválené Komisí nebo Radou,

[...]

c) ‚novou podporou‘ každá podpora, což znamená režimy podpory a jednotlivou podporu, která není existující podporou, včetně změn existující podpory;

[...]

f) ‚protiprávní podporou‘ nová podpora uskutečňovaná v rozporu s čl. [88] odst. 3 [ES];

g) ‚zneužitím podpory‘ podpora použitá příjemcem v rozporu s rozhodnutím [o schválení];

[...]“

175 Zprvz z těchto ustanovení vyplývá, že i když podpory poskytnuté v rámci původního režimu, jak byl schválen rozhodnutím o schválení, musí být považovány za existující podpory ve smyslu čl. 1 písm. b) nařízení č. 659/1999, podpory poskytnuté na právním základě podstatně se lišícím od režimu schváleného rozhodnutím o schválení, musí být považovány za nové podpory ve smyslu čl. 1 písm. c) téhož nařízení.

176 Toto rozlišení je v souladu s judikaturou předcházející přijetí nařízení č. 65/1999, podle níž opatření směřující k zavedení nebo změně podpor jsou novými podporami (rozsudky Soudního dvora ze dne 9. října 1984, Heineken Brouwerijen, 91/83 a 127/83, Recueil s. 3435, body 17 a 18, a ze dne 9. srpna 1994, Namur-Les assurances du crédit, C-44/93, Recueil s. I-3829, bod 13; rozsudek Tribunálu ze dne 28. listopadu 2008, Hôtel Cipriani v. Komise, T-254/00, T-270/00 a T-277/00, Sb. rozh. s. II-3269, bod 358). Zvláště když se změna dotýká původního režimu v jeho samotné podstatě, se tento režim mění na nový režim podpory. Naopak, jestliže změna není podstatná, pouze změna jako taková může být kvalifikována jako nová podpora (rozsudek Government of Gibraltar v. Komise, bod 77 výše, body 109 a 111, a Hôtel Cipriani v. Komise, uvedený výše, bod 358).

177 V projednávané věci, jak bylo uvedeno v bodě 168 výše, rozhodnutí o schválení výslovně uvádí podmínku, že žádost o podporu musí být podána před zahájením realizace investičního projektu. Účastníci řízení přitom nezpochybňují, že v rámci první výzvy k podání žádostí na základě režimu zavedeného zákonem č. 9/1998 mohl region Sardinie, na základě deliberazione č. 33/6, poskytnout podpory na projekty, jejichž realizace byla zahájena před podáním žádostí o podporu. Pokud jde o sporné podpory, uplatňovaný režim tedy byl v porovnání s režimem, jaký byl schválen rozhodnutím o schválení, pozměněn.

- 178 V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že tuto změnu nelze označit za malou nebo bezvýznamnou. Vzhledem k tomu, že jak vyplývá z bodu 4.2 pokynů z roku 1998, Komise pravidelně podmiňuje schválení režimů regionálních podpor tím, že žádost o podporu musí být předložena před zahájením realizace projektu, je zjevné, že vypuštění této podmínky mohlo ovlivnit hodnocení sloučitelnosti opatření se společným trhem.
- 179 Z toho vyplývá, že sporné podpory musely být kvalifikovány jako nové podpory ve smyslu čl. 1 písm. c) nařízení č. 659/1999, a nikoliv jako existující podpory.
- 180 Zadruhé tyto nové podpory musí být kvalifikovány jako protiprávní ve smyslu čl. 1 písm. f) nařízení č. 659/1999, jelikož změna schváleného režimu, kterou region Sardinie provedl přijetím deliberazione č. 33/6, nebyla, v rozporu s čl. 88 odst. 3 ES, Komisi oznámena před zavedením dotčených podpor.
- 181 Zatřetí, pro úplnost, z čl. 1 písm. g) nařízení č. 659/1999 vyplývá, že kvalifikace opatření jako zneužití podpory předpokládá, že ji v rozporu s rozhodnutím, kterým byla schválena, použije příjemce. V projednávaném případě přitom porušení rozhodnutí o schválení nelze přičítat příjemcům, nýbrž regionu Sardinie. Sporné podpory tedy nelze kvalifikovat jako zneužití podpory.
- 182 Žalobní důvod vycházející z toho, že Komise nesprávně kvalifikovala sporné podpory jako protiprávní, a nikoliv jako zneužití, je tedy třeba zamítnout.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z nepoužitelnosti pokynů z roku 1998

- 183 Region Sardinie a SF Turistico Immobiliare uplatňují několik výtek vycházejících v podstatě z údajné nepoužitelnosti pokynů z roku 1998, nebo přinejmenším jejich bodu 4.2.

K nepoužitelnosti pokynů z roku 1998 ratione temporis

- 184 Region Sardinie a SF Turistico Immobiliare uvádějí, že zákon č. 9/1998 nemohl ve skutečnosti zohlednit pokyny z roku 1998, jelikož byl přijat den po jejich zveřejnění a každopádně samotné pokyny stanovily, že vstupují plně v platnost až ode dne 1. ledna 2000.

- 185 Komise k těmto argumentům výslovně nezaujala stanovisko.

- 186 Zaprvé je třeba uvést, že ustanovení, v jehož důsledku je sporný režim protiprávní a neslučitelný se společným trhem, není obsaženo v zákoně č. 9/1998, který o časovém vztahu mezi podáním žádosti o podporu a zahájením prací nehovoří, nýbrž v deliberazione č. 33/6, které umožňuje vzít v úvahu určité projekty zahájené před podáním žádosti (viz bod 10 výše). Deliberazione č. 33/6 je přitom z 27. července 2000, a bylo tedy jednoznačně přijato po dni „plné“ platnosti pokynů z roku 1998, tj. po 1. lednu 2000.

187 Zadruhé bod 6.1 pokynů z roku 1998 upřesňuje následující:

„[Komise] vyhodnotí [...] slučitelnost regionální podpory se společným trhem na základě těchto pokynů, jakmile je bude možné použít. Avšak návrhy na podporu, které byly oznámeny dříve, než byly tyto pokyny sděleny členským státům, a o nichž ještě Komise neučinila konečné rozhodnutí, budou vyhodnoceny na základě kritérií platných v době oznámení.“

188 Jak však bylo uvedeno v bodech 177 až 180 výše, na sporný režim se rozhodnutí o schválení nevztahovalo a tento režim tedy nebyl oznámen, nýbrž byl italskými orgány uskutečněn protiprávně. Jeho slučitelnost se společným trhem tedy musela být posouzena na základě pokynů z roku 1998, v souladu s ustanovením citovaným v předchozím bodě.

K argumentu vycházejícímu z ustanovení týkajících se předchozího režimu

189 Region Sardinie a SF Turistico Immobiliare tvrdí, že zákon č. 9/1998 koncepčně navazuje na předchozí režim podpory schválený Komisí, v němž poskytnutí podpor nezáviselo na tom, zda investice již byly zahájeny či nikoliv. Právě z důvodu nečekané změny právní úpravy Společenství, která se projevila zveřejněním pokynů z roku 1998, deliberazione č. 33/6 zachovala, v rámci první výzvy k podání žádostí, možnost

podpořit rovněž projekty zahájené v době mezi nabytím účinnosti zákona č. 9/1998 a dnem předložení žádostí.

- 190 V tomto ohledu je třeba uvést, že slučitelnost režimu podpory se společným trhem musí být posouzena výlučně v závislosti na jeho vlastních charakteristikách, s ohledem na politiku, kterou Komise sleduje v době tohoto posouzení. Posouzení slučitelnosti režimu podpory se společným trhem naproti tomu nemůže být ovlivněno okolností, že mu mohly předcházet jiné režimy, u nichž Komise akceptovala určité podmínky. Kdyby tomu bylo jinak, Komise by nemohla změnit kritéria, podle nichž posuzuje slučitelnost státních podpor, což je možnost, kterou musí mít, aby mohla reagovat jak na vývoj praktik členských států v oblasti poskytování státních podpor, tak na vývoj společného trhu.
- 191 Tento argument je tedy třeba odmítnout.

K argumentu vycházejícímu z vnitrostátního legislativního kontextu

- 192 Region Sardinie uvádí, že zákon č. 9/1998 byl původně proveden vyhláškou č. 285/1999, která předvíдалa systém tzv. „přepážky“. Pouze z „přehnané pečlivosti“ se region Sardinie poté rozhodl zavést, prostřednictvím deliberazione č. 33/4 a č. 33/6, postup výzvy k podávání žádostí, aby vyhověl pokynům z roku 1998, které byly v mezidobí přijaty. Právě za účelem tohoto přizpůsobení, které nebylo nutné, musel region Sardinie podle svého názoru přijmout ustanovení, podle něhož mohly být přijaty i žádosti podané před zveřejněním první výzvy k podání žádostí, a to za účelem ochrany legitimního očekávání zúčastněných, kteří předložili žádost o podporu podle postupu

stanoveného vyhláškou č. 285/1999. Region Sardinie má tedy za to, že se jedná o pouhé „nahrazení“ starších žádostí podaných před zavedením postupu výzvy k podání přihlášek.

193 Komise s tímto argumentem nesouhlasí.

194 Je třeba konstatovat, že tvrzení regionu Sardinie jsou v několika ohledech nesprávná.

195 Zaprvé článek 2 vyhlášky č. 285/1999, nadepsaný „Benefici della legge“ (výhody přiznané zákonem [č. 9/1998]) ve svém pátém pododstavci stanoví:

„Podpory na financování podle tohoto článku se poskytují podle metody pololetní výzvy k podání žádostí ve lhůtě 60 dní od zveřejnění oznámení a příslušného pořadí způsobilých návrhů, stanoveného podle článku 9“.

196 Z tohoto ustanovení vyplývá, že na rozdíl od toho, co tvrdí region Sardinie, vyhláška č. 285/1999 nezaváděla systém přepážky, ale naopak stanovila, že podpory „se poskytují podle metody pololetní výzvy“.

197 Zadruhé z bodu 3.3 dopisu regionu Sardinie doručeného Komisi dne 22. dubna 2003 vyplývá, že podle postupu stanoveného vyhláškou č. 285/1999 podalo žádost o podporu deset podniků. Třebaže v návaznosti na zrušení této vyhlášky a její nahrazení deliberazione č. 33/4 měly tyto podniky podat novou žádost s náležitostmi stanovenými

deliberazione č. 33/4, region Sardinie v uvedeném dopise konstatoval, že podpory poskytnuté těmto deseti podnikům splňují kritérium žádosti předcházející zahájení prací.

198 Z napadeného rozhodnutí přitom vyplývá, že Komise se s tímto stanoviskem ztotožnila. Jeho článek 1 prohlašuje za neslučitelné se společným trhem podpory poskytnuté na základě zákona č. 9/1998, pokud příjemce podpory nepředložil žádost o podporu v rámci tohoto režimu před zahájením prací vztahujících se k počátečnímu investičnímu projektu. Vzhledem k tomu, že tento článek nehovoří o náležitostech, které musely žádosti o podporu splňovat, je třeba mít za to, že napadené rozhodnutí se netýká podpor poskytnutých na investiční projekty realizované dotčenými desítkami podniků, nýbrž výlučně na podpory poskytnuté na projekty, jejichž realizace byla zahájena před jakýmkoliv podáním žádosti o podporu v rámci režimu stanoveného zákonem č. 9/1998.

199 Na rozdíl od toho, co tvrdí region Sardinie, ustanovení obsažená v deliberazione č. 33/6 tedy nebyla nijak nezbytná za účelem ochrany očekávání podniků, které podaly žádost podle postupu stanoveného vyhláškou č. 285/1999.

200 Zatřetí, i když články 4 a 5 vyhlášky č. 285/1999 stanoví, že předmětem podpory na financování mohou být zásahy a díla „realizovaná po podání žádosti o přiznání“ a že „způsobilými výdaji jsou výše uvedené výdaje, pokud byly vynaloženy po podání žádosti“, článek 17 této vyhlášky, nadepsaný „Přechodné ustanovení“, ve druhém pododstavci stanoví, že „[p]ři prvním uplatnění těchto [prováděcích ustanovení k zákonu č. 9/1998], [...] jsou způsobilými výdaje a zásahy vynaložené nebo provedené po 5. dubnu 1998 (dni nabytí účinnosti zákona [č. 9/1998])“.

- 201 Z toho vyplývá, že ustanovení, podle něhož podpory mohly být poskytnuty na projekty, jejichž realizace byla zahájena před podáním žádosti o podporu, nebylo zavedeno, jak tvrdí region Sardinie, prostřednictvím deliberazione č. 33/4 a č. 33/6 v rámci nahrazení vyhlášky č. 285/1999, ale bylo již součástí této vyhlášky, kterou byla poprvé stanovena prováděcí ustanovení k zákonu č. 9/1998. Na rozdíl od toho, co tvrdí region Sardinie, zavedení uvedeného ustanovení tedy nebylo odůvodněno přízřusobným postupů v návaznosti na nahrazení vyhlášky č. 285/1999 deliberazione č. 33/4.
- 202 Argument uplatněný regionem Sardinie je tedy třeba odmítnout jako věcně nepodložený.

K námitce protiprávnosti bodu 4.2 pokynů z roku 1998

- 203 SF Turistico Immobiliare se na základě článku 241 ES dovolává protiprávnosti bodu 4.2 pokynů z roku 1998 v rozsahu, v němž neumožňuje, nebo je vykládán tak, že neumožňuje posoudit slučitelnost podpor poskytnutých na financování projektů, jejichž realizace byla zahájena před podáním žádosti o podporu, se společným trhem. Za takových okolností je uvedený bod 4.2 podle jejího názoru v rozporu s *ratio legis* politiky Společenství v oblasti podpor.
- 204 SF Turistico Immobiliare v tomto ohledu zdůrazňuje, že projekty, které jsou předmětem státní podpory, často vyžadují strukturální a infrastrukturální zásahy podporované stejným režimem podpor a představující koordinovaný soubor prací, které ačkoliv spolu vzájemně souvisejí, si zachovávají jistou samostatnou funkčnost. V jejím případě tak byly předmětem společné žádosti v rámci sporného režimu projekty

konečných úprav, rozšíření, modernizace a nové výstavby týkající se různých zařízení a budov, které třebaže byly zahrnuty do jedné a téže žádosti o financování, mohly být realizovány odděleně. Striktní použití bodu 4.2 pokynů z roku 1998 však vede k tomu, že důsledkem realizace malé části plánovaných prací, odpovídající přibližně 5 % celkových prací, je celková nepřipustnost podpory, ačkoliv ostatní části plánovaných prací řádně započaly až po podání žádosti o podporu.

205 Komise tyto argumenty vyvrací.

– K přípustnosti námitky protiprávnosti

206 Úvodem je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury platí, že článek 241 ES vyjadřuje obecnou zásadu zajišťující každému účastníku řízení právo napadnout za účelem zrušení rozhodnutí, které se jej bezprostředně a osobně dotýká, platnost dřívějších aktů orgánů Společenství, které i když nemají formu nařízení, představují právní základ sporného rozhodnutí, jestliže tento účastník řízení neměl podle článku 230 ES právo podat přímou žalobu proti těmto aktům, jejichž následky tak nese, aniž měl možnost požadovat jejich zrušení (rozsudky Soudního dvora ze dne 6. března 1979, *Simmenthal v. Komise*, 92/78, Recueil s. 777, body 39 a 40, a Tribunálu ze dne 20. března 2002, *LR AF 1998 v. Komise*, T-23/99, Recueil s. II-1705, bod 272).

207 Vzhledem k tomu, že cílem článku 241 ES není umožnit účastníku řízení zpochybnit použitelnost jakéhokoliv aktu obecné povahy ve prospěch jakékoliv žaloby, obecný akt, jehož protiprávnost se uplatňuje, musí být přímo nebo nepřímo použitelný ve

věci projednáváné v rámci žaloby a musí existovat přímá právní souvislost mezi napadeným individuálním rozhodnutím a dotčeným obecným aktem (rozsudky Soudního dvora ze dne 31. března 1965, *Macchiorlati Dalmas v. Vysoký úřad*, 21/64, Recueil s. 227, 245, a ze dne 13. července 1966, *Itálie v. Rada a Komise*, 32/65, Recueil s. 563, 594; rozsudky Tribunálu ze dne 26. října 1993, *Reinarz v. Komise*, T-6/92 a T-52/92, Recueil s. II-1047, bod 57; LR AF 1998 v. Komise, bod 206 výše, bod 273, a ze dne 29. listopadu 2005, *Heubach v. Komise*, T-64/02, Sb. rozh. s. II-5137, bod 35).

- 208 Pokud jde o pokyny z roku 1998, je třeba uvést, že z jejich úvodní části vyplývá, že stanoví, obecně a abstraktním způsobem, kritéria, která Komise uplatňuje za účelem posouzení slučitelnosti regionálních podpor se společným trhem na základě čl. 87 odst. 3 písm. a) a písm. c) ES, a v důsledku toho zajišťují právní jistotu členských států poskytujících takové podpory. Konkrétně podmínka stanovená v bodě 4.2 pokynů z roku 1998 platí pro všechny podpory, na něž se vztahují uvedené pokyny, bez ohledu na jejich předmět, formu nebo výši.
- 209 Kromě toho Komise se v napadeném rozhodnutí výslovně dovolávala bodu 4.2 pokynů z roku 1998, a to v rámci posouzení slučitelnosti sporných podpor se společným trhem. Z toho vyplývá, že i když bod 4.2 pokynů z roku 1998 nepředstavuje právní základ napadeného rozhodnutí, které je založeno na čl. 88 odst. 2 ES a čl. 62 odst. 1 písm. a) Dohody o Evropském hospodářském prostoru (EHS), tato podmínka určila obecně a abstraktně způsob, kterým Komise posoudila slučitelnost dotčených podpor se společným trhem.
- 210 V projednávaném případě tak existuje přímá právní souvislost mezi napadeným rozhodnutím a obecným aktem, kterým jsou pokyny z roku 1998. Vzhledem k tomu, že SF Turistico Immobiliare neměl možnost požadovat zrušení pokynů, coby obecného

aktu, mohou být tyto pokyny předmětem námitky protiprávnosti (viz v tomto smyslu a obdobně rozsudek LR AF 1998 v. Komise, bod 206 výše, bod 272 až 276).

211 Námitka protiprávnosti pokynů z roku 1998 je tedy přípustná.

– K věci samé

212 Bod 4.2 pokynů z roku 1998 stanoví, že „režimy podpory musí stanovit, že žádost o podporu musí být předložena před zahájením projektů“. Argumenty uvedené žalobkyní na podporu námitky nepřipustnosti poukazují v podstatě na to, že výklad tohoto ustanovení Komisí, podle něhož nemá režim podpor dotčený v projednávané věci motivační účinek, jelikož umožňuje poskytnutí podpory na financování prací zahájených před podáním žádosti o podporu, dostatečně nezohledňuje okolnosti projednávané věci a je v rozporu s logikou, z níž vychází politika Společenství v oblasti podpor.

213 V tomto ohledu je třeba poznamenat, že Tribunál již rozhodl, že bod 4.2 pokynů z roku 1998 se vztahuje k okolnosti chronologického charakteru, a odkazuje tedy na přezkum *ratione temporis*, který je zcela přiměřený pro posouzení motivačního účinku. Toto posouzení se totiž musí uskutečnit ve vztahu k rozhodnutí dotčeného podniku investovat, které označuje začátek dynamického procesu, který nutně představuje investice do provozu (rozsudek Tribunálu ze dne 14. ledna 2009, Kronoply v. Komise, T-162/06, Sb. rozh. s. II-1, bod 80). Stejně tak Soudní dvůr rozhodl, že závěr o neexistenci nezbytnosti podpory může vyplývat zejména ze skutečnosti, že dotovaný

projekt byl již podnikem, který si přeje získat podporu, zahájen nebo dokonce dokončen před tím, než byla žádost o podporu předána příslušným orgánům, což vylučuje, že dotyčná podpora mohla hrát motivační roli (rozsudek Soudního dvora ze dne 15. dubna 2008, Nuova Agricast, C-390/06, Sb. rozh. s. I-2577, bod 69).

²¹⁴ Bez ohledu na výše uvedené je třeba konstatovat, že kritérium žádosti předcházející realizaci projektu je relevantní a přiměřené.

²¹⁵ Cílem použití kritéria podle bodu 4.2 pokynů z roku 1998 je totiž určit, zda podpora má motivační účinek, v situaci, kdy není možné plně přezkoumat všechny hospodářské aspekty investičních rozhodnutí budoucích příjemců podpory. V tomto ohledu z bodu 2 druhého až čtvrtého pododstavce pokynů z roku 1998 vyplývá, že Komise v zásadě schvaluje regionální podpory pouze ve formě režimů podpory, neboť má za to, že jednotlivé podpory *ad hoc* nesplňují podmínku, že je třeba zaručit rovnováhu mezi výslednými narušeními soutěže a výhodami podpory ve smyslu rozvoje znevýhodněného regionu. Při přezkumu slučitelnosti oznámeného režimu podpory se společným trhem jsou přitom konkrétní okolnosti jednotlivých potenciálních příjemců režimu a konkrétních projektů Komisi z povahy věci neznámé. Komise tedy musí při posuzování slučitelnosti režimu podpory se společným trhem vycházet z kritérií, která jsou buď na konkrétních okolnostech budoucích příjemců nezávislá, nebo pro všechny budoucí příjemce jednotná. Požadavek, aby žádost o podporu předcházela zahájení realizace podporovaného projektu, přitom umožňuje, aby dotčený podnik jasně projevil vůli využít režimu podpory před zahájením realizace uvedeného projektu. To tudíž umožňuje zabránit tomu, aby nebyly dodatečně podávány žádosti na projekty, jejichž realizace byla zahájena nezávisle na existenci režimu podpory. S ohledem na tyto úvahy, pouhé konstatování časové přednosti žádosti o podporu vzhledem

k zahájení realizace investičního projektu představuje jednoduché, relevantní a přiměřené kritérium, umožňující Komisi předpokládat existenci motivačního účinku.

- 216 Kromě toho v rozsahu, v němž se SF Turistico Immobiliare dovolává specifických okolností svého investičního projektu s cílem prokázat, že použití bodu 4.2 pokynů z roku 1998 vede k nepřijatelným výsledkům, je třeba znovu připomenout úvahy a judikaturu uvedené v bodech 91 a 92 výše, podle nichž je Komise v rámci přezkoumávání režimu podpory oprávněna svůj přezkum omezit na obecné a abstraktní charakteristiky uvedeného režimu, aniž je povinna přezkoumávat konkrétní situaci jednotlivých příjemců.
- 217 Námitku protiprávnosti pokynů z roku 1998 je tedy třeba zamítnout.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu ze zjevně nesprávného posouzení existence motivačního účinku

- 218 Region Sardinie, vedlejší účastnice, SF Turistico Immobiliare, Timsas a Grand Hotel Abi d'Oru tvrdí, že Komise neposoudila správně motivační účinek sporného režimu s ohledem na charakteristiky místního trhu a ve světle subjektivního pojetí podpůrných mechanismů ze strany hospodářských subjektů.
- 219 V tomto ohledu uvádějí několik argumentů vycházejících z nepoužitelnosti pokynů z roku 1998, ustanovení týkajících se předchozích podpor, vnitrostátního legislativního kontextu, jistoty, kterou měly podniky od přijetí zákona č. 9/1998 ohledně

možnosti využít podpor tímto zákonem stanovených, jakož i z konkrétní situace nebo chování příjemců sporných podpor.

K argumentům vyplývajícím z konkrétní situace nebo chování příjemců sporných podpor

- ²²⁰ Region Sardinie, podporovaný vedlejšími účastnicemi, tvrdí, že z okolností investic uskutečněných příjemci vyplývá, že zákon č. 9/1998, ačkoliv režim podpory vytvořený tímto zákonem ještě neměl konečnou podobu, zcela splnil svou motivační úlohu. Porušení podmínky nezbytnosti je tak pouze zdánlivé, jelikož všichni příjemci podali žádosti o podporu po nabytí účinnosti zákona č. 9/1998, oznámeného Komisi a Komisí schváleného. Kromě toho řada příjemců volbou sporného režimu odmítla alternativní opatření, kterých mohli s jistotou využít, a téměř všichni si museli vzít bankovní úvěry, jejichž podmínky by při neexistenci očekávané podpory byly neslučitelné s obezřetným vedením podniku.
- ²²¹ Region Sardinie má tedy za to, že Komise nemohla pouze z neexistence žádosti o podporu před zahájením prací vyvozovat, že příjemci uskutečnili uvedené investice nezávisle na podpoře, ani vyloučit motivační účinek posouzením *a posteriori* na základě změněného legislativního kontextu.
- ²²² Vedlejší účastnice dodávají, že neexistence nezbytnosti nebo motivačního účinku v případě zahájení prací před podáním žádosti o podporu každopádně představuje pouze domněnku, která může být vyvrácena, jestliže příjemci nebo vnitrostátní

orgány poskytnou Komisi skutečnosti ukazující, že kritéria motivace a nezbytnosti jsou splněna. V projednávané věci měla Komise posoudit, zda tomu tak bylo, a neschovávat se za formální kritérium žádosti předcházející zahájení prací.

223 SF Turistico Immobiliare Komisi vytýká, že kritérium motivačního účinku vyloučila nejenom pokud jde o díla, u nichž byly práce zahájeny před podáním žádosti o podporu, ale rovněž pokud jde o díla mnohem větší a funkčně nezávislá, u nichž žádost o podporu předcházela zahájení prací, ačkoliv bylo namístě omezit určení protiprávnosti pouze na díla realizovaná před podáním žádosti. Kdyby Komise chtěla mít jistotu zachování absolutního motivačního účinku, mohla se omezit na přijetí podmíněného rozhodnutí s upřesněním, že podpora je slučitelná se společným trhem za podmínky, že náklady vynaložené před podáním žádosti ponesou podniky. To by jí umožnilo „očistit“ podporu od uplatnění, kvalifikovaného jako neoprávněné, zákona č. 9/1998 ze strany regionu Sardinie prostřednictvím deliberazione č. 33/6.

224 Timsas a Grand Hotel Abi d'Oru uvádějí, že z hlediska motivačního účinku podpory se Komise omezila na tvrzení, že motivační účinek nelze přenést z jednoho režimu na druhý. Připomínají přitom, že podaly žádosti v rámci sporného režimu pouze z důvodu vyčerpání finančních prostředků dostupných v rámci předchozích režimů podpory, srovnatelných se sporným režimem, v rámci nichž podaly žádosti pro tytéž projekty. Není tedy přesné, že realizaci prací zahájily před podáním žádosti o podporu, a o existenci a trvání motivačního účinku tudíž nelze pochybovat.

225 Komise argumenty žalobců vyvrací.

- 226 Zaprvé je třeba připomenout závěry učiněné v bodech 213 až 215 výše, podle nichž je kritérium předložení žádosti o podporu před zahájením realizace projektů relevantní a přiměřené pro účely posouzení motivačního účinku režimu podpory. V rámci tohoto žalobního důvodu tedy již nejde o zpochybnění tohoto kritéria, ale pouze o přezkoumání toho, zda žalobci prokázali v projednávaném případě existenci okolností, které mohou zajistit motivační účinek sporného režimu, a to i v případě nepodání žádosti před zahájením realizace dotčených projektů.
- 227 Zadruhé je třeba znovu připomenout, že předmětem napadeného rozhodnutí byl režim podpor zavedený prostřednictvím deliberazione č. 33/6, a nikoliv jednotlivé podpory obdržené žalobci v rámci tohoto režimu, a že tedy Komise nebyla povinna posuzovat konkrétní okolnosti jednotlivých příjemců, což je úkol, který přísluší italským orgánům ve stadiu navracení podpory každým z příjemců (viz 91 a 92 výše). Argumenty související s konkrétní situací nebo chováním příjemců je tedy třeba odmítnout jako irelevantní.
- 228 Argumenty uvedené v bodech 220 až 224 výše je tedy třeba odmítnout a přezkoumat pouze argumenty vztahující se obecně ke spornému režimu.

K argumentu, podle něhož samo nabytí účinnosti zákona č. 9/1998 dávalo podnikům jistotu možnosti využít podpory

- 229 Vedlejší účastnice tvrdí, že zákon č. 9/1998 při svém nabytí účinnosti dne 5. dubna 1998 již podrobně stanovil jak objektivní kritéria, která musí splňovat příjemci,

projekty, na které bude poskytnuta podpora, jakož i částky určené na dotčený režim. Deliberazione č. 33/4 a 33/6 totiž pouze připomněla článek 3 zákona č. 9/1998, aniž změnila nebo upřesnila kritéria, která musí splňovat projekt k tomu, aby byl způsobilý. Je tedy zjevné, že podnik, který splňoval tato kritéria, mohl legitimně očekávat, že mu bude tato podpora přiznána, a cítit se tedy motivován k zahájení prací.

230 Komise argumenty vedlejších účastnic vyvrací.

231 Nejprve je třeba zdůraznit, že právní dosah tohoto argumentu je třeba odlišit od dosahu argumentů vycházejících z ochrany legitimního očekávání příjemců, které se věnuje bod 268 a násl. dále, i když skutkové okolnosti, které je třeba zohlednit za účelem přezkumu všech těchto argumentů, jsou v podstatě totožné. Otázka motivačního účinku sporných podpor totiž spadá do přezkumu jejich slučitelnosti se společným trhem, zatímco otázka existence případného legitimního očekávání příjemců spadá do přezkumu legality příkazu k navrácení obsaženého v napadeném rozhodnutí. Nicméně v obou případech je třeba posoudit, do jaké míry mohlo přijetí zákona č. 9/1998 samo o sobě vzbudit u podniků, na něž dotčený režim cílil, jistotu, že budou moci využít podpor stanovených uvedeným zákonem.

232 V tomto ohledu je třeba připomenout, že posouzení slučitelnosti podpor nebo režimu podpor se společným trhem spadá do výlučné pravomoci Komise, jejíž činnost je přezkoumatelná soudem Unie (rozsudky Soudního dvora ze dne 22. března 1977, *Steinike & Weinlig*, 78/76, Recueil s. 595, bod 9; ze dne 21. listopadu 1991, *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires a Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon*, C-354/90, Recueil s. I-5505, bod 14, a ze dne 18. července 2007, *Lucchini*, C-119/05, Sb. rozh. s. I-6199, bod 52). Při neexistenci rozhodnutí Komise o slučitelnosti oznámené podpory tedy pouhá skutečnost,

že vnitrostátní orgány přijaly právní předpisy upravující zavedení režimu podpory, nemůže dát potenciálním příjemcům tohoto režimu jistotu, že budou moci využít podpor stanovených uvedenými předpisy (viz v tomto smyslu rozsudky Soudního dvora ze dne 20. září 1990, Komise v. Německo, C-5/89, Recueil s. I-3437, bod 14, a ze dne 14. ledna 1997, Španělsko v. Komise, C-169/95, Recueil s. I-135, bod 51).

²³³ V projednávané věci tudíž přijetí zákona č. 9/1998 regionem Sardinie nemohlo samo o sobě vzbudit u podniků splňujících kritéria uvedená v tomto zákoně jistotu, že jim v budoucnu bude přiznána podpora v rámci režimu stanoveného v uvedeném zákoně. Bylo zejména možné, že Komise v rámci přezkumu kvalifikuje dotčený režim jako neslučitelný se společným trhem, nebo že bude požadovat změnu kritérií způsobilosti podniků nebo podporovaných projektů.

²³⁴ Přijetí rozhodnutí o schválení Komisí dne 12. listopadu 1998 nadto každopádně ukončilo jakoukoliv případnou naději, kterou mohli chovat potenciální příjemci pokud jde o přípustnost projektů zahájených před podáním žádosti o podporu, jelikož jak bylo uvedeno v bodě 168 výše, toto rozhodnutí výslovně vylučovalo poskytnutí podpor v rámci režimu zavedeného zákonem č. 9/1998 na takové projekty.

²³⁵ Je třeba kromě toho uvést, že tvrzení vedlejších účastnic, podle něhož zákon č. 9/1998 již podrobně stanovil mimo jiné objektivní kritéria, která musí splňovat projekty, na něž lze poskytnout podporu, neodpovídá skutečnosti. Zatímco totiž zákon č. 9/1998 neobsahoval ustanovení o časovém vztahu mezi podáním žádosti o podporu a zahájením prací, vyhláška č. 285/1999 zavedla výslovně a jako výjimku, jak bylo uvedeno v bodech 200 a 201 výše, ustanovení, podle něhož při prvním uplatnění režimu byly

přípustné projekty zahájené po nabytí účinnosti zákona č. 9/1998, a tedy před podáním žádosti o podporu. Z toho vyplývá, že přípustnost těchto projektů nijak nevyplývala z režimu stanoveného uvedeným zákonem.

236 Argument uplatňovaný vedlejšími účastnicemi je tedy třeba odmítnout.

237 V důsledku toho a vzhledem ke skutečnostem již uvedeným v bodech 184 až 216 výše v souvislosti s argumenty vycházejícími z nepoužitelnosti pokynů z roku 1998, existence předchozího režimu podpory a vnitrostátního legislativního kontextu, je třeba žalobní důvod vycházející ze zjevně nesprávného posouzení pokud jde o motivační účinek sporného režimu zamítnout v plném rozsahu.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení č. 87 odst. 3 ES

238 Vedlejší účastnice a SF Turistico Immobiliare tvrdí, že napadené rozhodnutí porušuje č. 87 odst. 3 ES v rozsahu, v němž sporný režim prohlašuje za neslučitelný se společným trhem.

239 Vedlejší účastnice v tomto ohledu tvrdí, že zákon č. 9/1998 rozšířil na odvětví cestovního ruchu a hotelového průmyslu výhody stanovené předchozím režimem, který byl schválen Komisí, stejně jako jeho prováděcí vyhláška, na základě výjimky podle čl. 87 odst. 3 písm. a) ES. Prohlášením téhož režimu podpory za neslučitelný se společným trhem pokud jde o odvětví cestovního ruchu a hotelového průmyslu tedy Komise porušila uvedené ustanovení Smlouvy.

240 SF Turistico Immobiliare uvádí, že Komise obrátila důkazní břemeno, když má v bodě 70 odůvodnění napadeného rozhodnutí za to, že italské orgány neuplatnily žádný argument, na základě kterého by dané podpory mohly být slučitelné podle jiných ustanovení než čl. 87 odst. 3 písm. a) ES, zatímco bylo její povinností posoudit, jaká výše byla slučitelná se společným trhem. Komise zejména nevypočítala částky vztahující se skutečně k době před podáním žádosti za účelem posouzení vlivu na „míru“, v níž by tyto náklady mohly ovlivnit obchod mezi členskými státy. V její vlastní žádosti o podporu je přitom možné rozlišit žádost týkající se prací zahájených před podáním žádosti a zcela samostatnou žádost týkající se prací zahájených po podání uvedené žádosti.

241 Komise tyto argumenty zpochybňuje.

242 Nejprve je třeba odmítnout tvrzení vedlejších účastnic, že zákon č. 9/1998 představuje pouze rozšíření předchozího režimu schváleného Komisí na odvětví cestovního ruchu a hotelového průmyslu, což je důvod, proč režim stanovený tímto zákonem nelze prohlásit za neslučitelný se společným trhem.

243 Zaprvé prohlášení neslučitelnosti obsažené v napadeném rozhodnutí se nevztahuje na režim podpory zavedený zákonem č. 9/1998, jak byl oznámen Italskou republikou a odsouhlasen rozhodnutím o schválení. Jak bylo uvedeno v bodě 87 výše, Komise stále považuje tento režim za slučitelný se společným trhem. Naopak za neslučitelné se společným trhem bylo prohlášeno rozšíření tohoto režimu na projekty, jejichž realizace byla zahájena před podáním žádosti o podporu, založené na deliberazione č. 33/6.

- ²⁴⁴ Zadruhé i za předpokladu, že by sporný režim představoval rozšíření nebo prodloužení staršího režimu schváleného Komisí, je třeba připomenout, jak bylo uvedeno v bodě 190 výše, že posouzení slučitelnosti režimu podpory nemůže být ovlivněno okolností, že mu mohly předcházet jiné režimy, u nichž Komise akceptovala určité podmínky.
- ²⁴⁵ Dále je třeba rovněž zamítnout výtku vznesenou společností SF Turistico Immobiliare, podle níž v podstatě přísluší Komisi prokázat, že sporné podpory byly neslučitelné se společným trhem, a nikoli italským orgánům prokázat opak.
- ²⁴⁶ V tomto ohledu je třeba nejprve připomenout, že pokud Komise rozhodne o zahájení formálního vyšetřovacího řízení, je na členském státě nebo příjemcích posuzovaného opatření, aby uplatnili své argumenty, které mají prokázat, že dotyčné opatření není státní podporou nebo že je slučitelné se společným trhem, neboť účelem formálního řízení je právě objasnit Komisi veškeré údaje ve věci. Komise je sice povinna jasně formulovat své pochybnosti o slučitelnosti podpory, zahajuje-li řízení, aby se k nim členský stát a zúčastněné strany mohli vyjádřit, je však na posledně uvedených, aby tyto pochybnosti rozptýlily a prokázaly, že dotčené opatření splňuje podmínky výjimky (viz v tomto smyslu rozsudek Ferriere Nord v. Komise, bod 132 výše, body 93 a 94, a citovaná judikatura). Konkrétně za účelem dosažení schválení podpor výjimkou z pravidel Smlouvy dotyčnému členskému státu přísluší na základě jeho povinnosti spolupráce s Komisí poskytnout všechny informace, které tomuto orgánu umožní ověřit, že podmínky pro výjimku jsou splněny (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 28. dubna 1993, Itálie v. Komise, C-364/90, Recueil, s. I-2097, bod 20, a rozsudky Tribunálu Regione autonoma della Sardegna v. Komise, bod 42 výše, bod 129, a ze dne 6. dubna 2006, Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke v. Komise, T-17/03, Sb. rozh. s. II-1139, bod 48).

- 247 V projednávané věci tedy příslušelo Italské republice a, podpůrně, příjemcům sporných podpor prokázat, že projekty, které této podpory využily, byly slučitelné se společným trhem.
- 248 Kromě toho, jak bylo uvedeno v bodě 91 výše, v případě režimu podpory není Komise v zásadě povinna provést analýzu podpor přiznaných v jednotlivých případech, ale může se omezit na přezkoumání obecných charakteristik dotčeného režimu, aniž je povinna přezkoumávat každý konkrétní případ uplatnění.
- 249 Argument společnosti SF Turistico Immobiliare uvedený v bodě 240 je tedy třeba odmítnout.
- 250 Žalobní důvod vycházející z porušení čl. 87 odst. 3 ES je tudíž třeba zamítnout.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení zásady nestrannosti a zásady ochrany hospodářské soutěže

- 251 Vedlejší účastnice uplatňují, že podpory podle zákona č. 9/1998 byly poskytnuty rovněž deseti podnikům v oblasti cestovního ruchu, které zahájily práce před vyhlášením uvedeného zákona a deliberazione č. 33/4 a č. 33/6 provádějícími tento zákon, ale po podání žádostí o podporu. Podle kritérií uplatňovaných Komisí za účelem definice motivace jsou tyto podniky ve stejné situaci jako vedlejší účastnice. Komise však nepožadovala vrácení podpor vyplacených těmto deseti podnikům, což znamená porušení zásady nestrannosti.

252 Deset dotčených podniků kromě toho podle vedlejších účastnic získalo ve srovnání s nimi, jež musí již obdrženou podporu vrátit, neodůvodněnou výhodu. Důsledkem toho je narušení hospodářské soutěže mezi podniky v odvětví cestovního ruchu a hotelového průmyslu.

253 Komise se k opodstatněnosti tohoto žalobního důvodu výslovně nevyjádřila.

254 Nejprve je třeba upřesnit, že vedlejší účastnice v bodě 54 svého spisu vedlejšího účastníka odkazují na deset podniků zmíněných v bodě 3.3 dopisu ze dne 14. dubna 2003 adresovaného regionem Sardinie Komisi, které předložily žádost o podporu v rámci postupu stanoveného vyhláškou č. 285/1999, jež byla následně zrušena. Jak bylo uvedeno v bodě 198 výše, z napadeného rozhodnutí vyplývá, že Komise se ztotožnila se stanoviskem regionu Sardinie uvedeným v tomto dopise, podle něhož je třeba v souvislosti s investičními projekty těchto deseti podniků přihlédnout k datu první žádosti. V důsledku toho usoudila, že podpory poskytnuté těmto deseti podnikům splnily kritérium žádosti předcházející zahájení prací, a že tedy nebyly protiprávní ani neslučitelné se společným trhem.

255 Z toho vyplývá, že těchto deset podniků se nenacházelo v situaci srovnatelné se situací žalobkyní a vedlejších účastnic. Zatímco totiž posledně uvedené nepodaly před zahájením prací na svých investičních projektech žádnou žádost o podporu, deset dotčených podniků skutečně podalo žádosti na základě prováděcí vyhlášky, která byla následně zrušena. Z hlediska práva Společenství v oblasti kontroly státních podpor je však otázka, zda je žádost o podporu v souladu s náležitostmi stanovenými vnitrostátními prováděcími předpisy, druhotná. Jak bylo uvedeno v bodě 215 výše, požadavek, aby dotčený podnik jasně projevil vůli využít režimu podpory před zahájením realizace uvedeného projektu, umožňuje zabránit tomu, aby nebyly dodatečně

podávány žádosti na projekty, jejichž realizace byla zahájena nezávisle na existenci režimu podpory.

- 256 Vzhledem k tomu, že tento požadavek je splněn u deseti podniků zmíněných vedlejšími účastnicemi, ale nikoliv u posledně uvedených a u žalobkyň, nejde v projednávání věci o nerovné zacházení se srovnatelnými situacemi, ani o porušení povinnosti nestrannosti. Z toho rovněž vyplývá, že deset dotčených podniků nezískalo neodůvodněnou soutěžní výhodu v porovnání s vedlejšími účastnicemi.
- 257 Žalobní důvod vycházející z porušení zásady nestrannosti a zásady ochrany hospodářské soutěže je tedy třeba zamítnout.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení zásady ochrany legitimního očekávání

K legitimnímu očekávání regionu Sardinie v souvislosti s neexistencí pokynů z roku 1998 při přijímání zákona č. 9/1998

- 258 Region Sardinie tvrdí, že Komise nepřihlédla v rámci přezkumu slučitelnosti dotčeného režimu podpor se společným trhem k jeho legitimnímu očekávání. Existenci takového očekávání přitom Komise měla přezkoumat z úřední povinnosti na základě článku 14 nařízení č. 659/1999, který jí zapovídá naříditi vrácení podpory, pokud by to bylo v rozporu s obecnými zásadami práva Společenství.

- 259 V tomto ohledu zdůrazňuje, že povinnost stanovit, aby žádost o podporu byla podána před zahájením realizace projektu, vyplývá přímo z pokynů z roku 1998 a v rámci předchozího režimu regionální podpory nebyla stanovena. Uvedené pokyny nadto byly zveřejněny v Úředním věstníku den před přijetím zákona č. 9/1998. Má tedy za to, že objektivně nebyl schopen zajistit od počátku soulad zákona č. 9/1998 s pokyny z roku 1998.
- 260 Komise argumenty regionu Sardinie zpochybňuje.
- 261 V souladu s ustálenou judikaturou má právo domáhat se ochrany legitimního očekávání každá osoba, u níž orgán vyvolal podloženou naději. Zásady ochrany legitimního očekávání se však nemůže dovolávat osoba, která se dopustila zjevného porušení platné právní úpravy (rozsudky Soudního dvora ze dne 16. května 1991, Komise v. Nizozemsko, C-96/89, Recueil s. I-2461, bodu 30, a ze dne 14. července 2005, ThyssenKrupp v. Komise, C-65/02 P a C-73/02 P, Sb. rozh. s. I-6773, bod 41; rozsudek Tribunálu ze dne 9. dubna 2003, Forum des migrants v. Komise, T-217/01, Recueil s. II-1563, bod 76).
- 262 V projednávané věci, jak bylo konstatováno v bodech 177 až 180 výše, v rozsahu, v němž ustanovení obsažená v deliberazione č. 33/6 nerespektovala podmínku, že žádost o podporu musí předcházet zahájení prací, region Sardinie zavedl režim podpor, které byl protiprávní, protože nebyl oznámen Komisi. Region Sardinie tak porušil platnou právní úpravu, jelikož nedodržel čl. 88 odst. 3 ES, který stanoví, že členské státy nemohou provést nové podpory před tím, než Komise přijme konečné rozhodnutí o jejich slučitelnosti se společným trhem.
- 263 Toto porušení bylo zjevné, jelikož jak pokyny z roku 1998, tak rozhodnutí o schválení výslovně uváděly podmínku žádosti předcházející zahájení prací.

264 Kromě toho v dopise ze dne 28. září 1998 region Sardinie Komisi ujistil, že „poskytnout podpory podle zákona [č. 9/1989] bude možné pouze na záměry podniku, které budou realizovány následně“. V tomto ohledu je třeba připomenout, že samotný text zákona č. 9/1989 nepředpokládal poskytnutí podpor na investiční projekty zahájené před podáním žádosti o podporu. Není tedy rozhodující, že region Sardinie nemohl v rámci legislativního procesu týkajícího se tohoto zákona zohlednit pokyny z roku 1998, zveřejněné den před přijetím zákona. Naproti tomu předpisy zavádějící možnost podat zpětně žádosti o podpory na již zahájené projekty, tedy vyhláška č. 285/1999 a deliberazione č. 33/6, byly přijaty dne 29. dubna 1999, respektive dne 27. července 2000, a jsou tedy mnohem pozdější než zveřejnění pokynů z roku 1998 i rozhodnutí o schválení.

265 Konečně, ze samotného textu deliberazione č. 33/6 vyplývá, že region Sardinie si byl velmi dobře vědom toho, že přípuštění žádostí o podporu na již zahájené projekty porušuje právo Společenství, jelikož deliberazione č. 33/6 zmiňuje odpovědnost regionální správy, „která vyplývá z oficiálního zveřejnění pokynů obsahujících informace, které, jako v daném případě, nejsou v souladu s požadavky EU“.

266 Na základě judikatury citované v bodě 261 výše se tedy region Sardinie nemůže dovolávat zásady ochrany legitimního očekávání.

267 Žalobní důvod založený na porušení této zásady je tedy třeba v rozsahu, v němž je založen na údajném očekávání regionu Sardinie, zamítnout.

K legitimnímu očekávání příjemců vycházejícímu z existence předchozího rozhodnutí o schválení a okolností projednávané věci

- 268 Region Sardinie, vedlejší účastnice, SF Turistico Immobiliare, Timsas a Grand Hotel Abi d'Oru uvádějí, že příjemci dotčených podpor se mohli dovolávat legitimního očekávání pokud jde o slučitelnost obdržených podpor. Toto očekávání je chráněno především článkem 14 nařízení č. 659/1999.
- 269 Podle těchto účastníků bylo očekávání příjemců sporných podpor založeno na existenci rozhodnutí o schválení, na skutečnosti, že zákon č. 9/1998 již sám upřesňoval všechna kritéria vyžadovaná pro poskytnutí jednotlivých podpor, na ujištěních poskytnutých italskými orgány a na rozhodnutí Komise ze dne 12. července 2000 nevznášet námitky vůči režimu podpor investic ve znevýhodněných oblastech Itálie do 31. prosince 2006 (státní podpora N 715/99 – Itálie), jehož stručné oznámení bylo zveřejněno v Úředním věstníku (Úř. věst. C 278, s. 26) a které se týkalo režimu podpor uvedeného v legge n° 488/92, conversione in legge, con modificazioni, del decreto-legge 22 ottobre 1992, n. 415, concernente rifinanziamento della legge 1 marzo 1986, n. 64, recante disciplina organica dell'intervento straordinario nel Mezzogiorno (zákon č. 488/92, kterým se po provedení změn mění na zákon legislativní nařízení č. 415 ze dne 22. října 1992 o dodatečných rozpočtových zdrojích k provádění zákona č. 64 ze dne 1. března 1986 o právní úpravě mimořádného zásahu v Mezzogiorno), ze dne 19. prosince 1992 (GURI č. 299, ze dne 21. prosince 1992, s. 3, a oprava, GURI č. 301, ze dne 23. prosince 1992, s. 40), který stanovil, že způsobilými náklady jsou ty náklady, které byly vynaloženy po uzávěrce výzvy předcházející výzvy, na základě níž byla žádost o podporu podána.
- 270 Jejich očekávání bylo posíleno vyhláškou č. 285/1999 a deliberazione č. 33/6, vysvětleními poskytnutými správními útvary regionu Sardinie ohledně slučitelnosti podpor se společným trhem, skutečností, že Region pravidelně žádostem o náhradu

vyhovoval a zdlouhavostí, s níž Komise vykonávala svou činnost, aniž přijala opatření k pozastavení vyplácení podpor.

- 271 SF Turistico Immobiliare zdůrazňuje, že toto očekávání nemůže být zpochybněno tím, že vyhláška č. 285/1999 ani deliberazione č. 33/6 nebyly oznámeny Komisi. Podle SF Turistico Immobiliare by bylo totiž přehnané chtít od příjemců, aby požadovali od regionu Sardinie formální důkaz předání jakéhokoliv opatření, které má vliv na řízení, Komisi, nebo aby se po přiznání podpory dotazovali Komise, zda jí byly oznámeny všechny následné a potenciálně významné akty.
- 272 Komise s argumenty žalobců a vedlejších účastnic nesouhlasí.
- 273 Z judikatury vyplývá, že právo dovolávat se legitimního očekávání předpokládá současné splnění tří podmínek. Zaprvé musela být zúčastněné osobě veřejnou správou Společenství poskytnuta konkrétní, nepodmíněná a shodující se ujištění z oprávněných a spolehlivých zdrojů. Zadruhé musí být tato ujištění takové povahy, že jsou schopna vyvolat legitimní očekávání u toho, komu jsou určena. Zatřetí musí být poskytnutá ujištění v souladu s platnými normami (viz rozsudky Tribunálu ze dne 30. června 2005, Branco v. Komise, T-347/03, Sb. rozh. s. II-2555, bod 102, a citovaná judikatura; ze dne 23. února 2006, Cementbouw Handel & Industrie v. Komise, T-282/02, Sb. rozh. s. II-319, bod 77, a ze dne 30. června 2009, CPEM v. Komisi, T-444/07, Sb. rozh. s. II-2121, bod 126).
- 274 Nicméně legitimního očekávání ohledně souladu státní podpory s právními předpisy se lze v zásadě, a s výhradou výjimečných okolností, dovolávat pouze tehdy, když byla tato podpora poskytnuta v souladu s postupem stanoveným v článku 88 ES. S řádnou

pěcí postupující hospodářský subjekt totiž musí být obvykle schopen se ujistit, zda byl tento postup dodržen (rozsudky Soudního dvora ze dne 20. září 1990, Komise v. Německo, bod 232 výše, bod 14; ze dne 14. ledna 1997, Španělsko v. Komise, bod 232 výše, bod 51, a ze dne 20. března 1997, Alcan Deutschland, C-24/95, Recueil s. I-1591, bod 25).

²⁷⁵ V projednávaném případě, jak bylo uvedeno v bodech 168 a 180 výše, rozhodnutí o schválení jasně uvádělo, že schválení ze strany Komise se týká pouze podpor na projekty zahájené po podání žádosti o podporu, a sporné podpory, které tuto podmínku nesplňovaly, tedy nebyly poskytnuty v souladu s postupem stanoveným v článku 88 ES. Z toho v souladu s judikaturou citovanou v předchozím bodě vyplývá, že příjemci sporných podpor se v zásadě nemohou dovolávat legitimního očekávání ohledně souladu státní podpory s právními předpisy.

²⁷⁶ Judikatura samozřejmě nevyklučuje možnost příjemců protiprávní podpory dovolávat se v rámci řízení o navrácení výjimečných okolností, které oprávněně mohly založit jejich legitimní očekávání ohledně souladu této podpory s právními předpisy, s cílem zabránit jejich vrácení (rozsudek ze dne 20. září 1990, Komise v. Německo, bod 232 výše, bod 16; rozsudky Tribunálu ze dne 15. září 1998, BFM a EFIM v. Komise, T-126/96 a T-127/96, Recueil s. II-3437, bod 69, a Fleuren Compost v. Komise, bod 132 výše, bod 136).

²⁷⁷ Z judikatury Soudního dvora (rozsudky ze dne 20. září 1990, Komise v. Německo, bod 232 výše, body 13 až 16, a Alcan Deutschland, bod 274 výše, body 24 a 25) nicméně implicitně vyplývá a Tribunál opakovaně výslovně rozhodl (rozsudky Tribunálu ze dne 8. června 1995, Siemens v. Komise, T-459/93, Recueil s. II-1675, body 104 a 105; ze dne 27. ledna 1998, Ladbroke Racing v. Komise, T-67/94, Recueil s. II-1, bod 83, a Fleuren Compost v. Komise, bod 132 výše, bod 137), že tito příjemci se mohou takových výjimečných okolností dovolávat na základě příslušných ustanovení

vnitrostátního práva pouze v rámci řízení o navrácení vedeného před vnitrostátními soudy, které jediné jsou příslušné posoudit, případně po položení předběžných otázek týkajících se výkladu Soudnímu dvoru, okolnosti věci.

- 278 Každopádně o žádné z okolností uvedených v projednávané věci žalobci a vedlejšími účastnicemi nelze mít za to, že by mohly odůvodnit zrušení napadeného rozhodnutí.
- 279 Zprvce v rozsahu, v němž bylo tvrzeno, že údajné legitimní očekávání příjemců bylo založeno na existenci rozhodnutí o schválení a na skutečnosti, že zákon č. 9/1998 již sám upřesňoval kritéria požadovaná pro poskytnutí individuálních podpor, takže potenciální příjemci splňující tato kritéria očekávali, že na ně budou mít nárok, z konstatování uvedených v bodech 232 až 234, jakož i v bodě 168 výše vyplývá, že ani přijetí zákona č. 9/1998 ani rozhodnutí o schválení nemohly založit jistotu možnosti legálně využít sporných podpor. Tyto akty tedy nemohly založit ani legitimní očekávání příjemců sporných podpor.
- 280 Z bodu 189 rozsudku Tribunálu ze dne 5. června 2001, ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi v. Komise (T-6/99, Recueil s. II-1523), kterého se dovolává region Sardinie, nevyplývá nic jiného. Jak totiž správně uvedla Komise, ve věci, v níž byl vydán tento rozsudek, na rozdíl od okolností projednávané věci dotčené podpory výslovně schválila, rozhodnutím přijatým v návaznosti na řádné oznámení ze strany dotčeného členského státu. Právě z tohoto důvodu Tribunál usoudil, že zásada ochrany legitimního očekávání brání navrácení dotčených podpor ze strany příjemců, navzdory tomu, že Komise následně na základě nových informací konstatovala neslučitelnost podpor se společným trhem (výše uvedený rozsudek ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi v. Komise, body 188 a 189).

281 Zadruhé, pokud jde o ujištění poskytnutá italskými orgány, vyhlášku č. 285/1999, *de-liberazione* č. 33/6, vysvětlení získaná od správních útvarů regionu Sardinie pokud jde o soulad podpor se společným trhem a skutečnost, že region Sardinie žádostem o uhrazení pravidelně vyhovoval, je nutné konstatovat, že všechny tyto skutečnosti představují kroky vnitrostátních orgánů. Nesplňují tedy první podmínku podle judikatury uvedené v bodě 273 výše, podle níž musí zúčastněným osobám ujištění, na nichž je založeno jejich očekávání, poskytnout veřejná správa Společenství.

282 Zatřetí, pokud jde o údajnou zdlouhavost řízení Komise, vedle skutečnosti, uvedené v bodě 100 výše, že dobu trvání předběžného přezkumu nelze v projednávané věci označit za nepřiměřenou, Komise správně poukazuje na to, že jakákoli její zdánlivá nečinnost není významná, pokud jí nebyl režim podpor oznámen (rozsudek Soudního dvora ze dne 11. listopadu 2004, *Demesa a Territorio Histórico de Álava v. Komise*, C-183/02 P a C-187/02 P, Sb. rozh. s. I-10609, bod 52).

283 Začtvrté ani rozhodnutí Komise ze dne 12. července 2000 týkající se režimu podpor podle legge č. 488/92, který za určitých podmínek předpokládal způsobilost výdajů vynaložených před podáním žádosti o podporu, nemohlo založit legitimní očekávání příjemců sporných podpor. Je třeba připomenout, že obecnou zásadou stanovenou čl. 87 odst. 1 ES je zásada zákazu státních podpor. Podle judikatury musejí být odchylky od této zásady vykládány restriktivně (rozsudek *Fleuren Compost v. Komise*, bod 132 výše, bod 75). Z toho vyplývá, že rozhodnutí nevznášet námitky proti režimu podpory se týká pouze skutečného poskytnutí podpor v rámci tohoto režimu, a nemůže tedy založit legitimní očekávání potenciálních příjemců budoucích podobných plánů podpor ohledně slučitelnosti dotčených podpor se společným trhem (viz

v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 2. prosince 2008, Nuova Agricast a Cofra v. Komise, T-362/05 a T-363/05, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, bod 80).

284 Žalobní důvod vycházející z porušení zásady ochrany legitimního očekávání je tedy třeba zamítnout.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení ustanovení týkajících se podpor de minimis

285 Vedlejší účastnice a SF Turistico Immobiliare uvádějí, že Komise porušila ustanovení použitelná v oblasti podpor *de minimis*.

286 Vedlejší účastnice se v tomto ohledu domnívají, že Komise měla nařídít regionu Sardinie pouze zajistit navrácení části vyplacených podpor přesahujících strop 200 000 eur stanovený v článku 2 nařízení Komise (ES) č. 1998/2006 ze dne 15. prosince 2006 o použití článků 87 [ES] a 88 [ES] na podporu *de minimis* (Úř. věst. L 379, s. 5) nebo v každém případě části přesahující strop 100 000 eur stanovený v článku 2 nařízení č. 69/2001.

287 SF Turistico Immobiliare dodává, že Komise tím, že vyloučila, aby byly výdaje vynaložené před podáním žádosti o podporu považovány za výdaje vynaložené na základě podpory *de minimis*, nezohlednila výjimečnou situaci na území regionu Sardinie vyplývající z překrývání odporujících si ustanovení vycházejících z odlišných zdrojů, která všechna upravují podpory v odvětví cestovního ruchu.

288 Podle jejího názoru jsou podpory *de minimis* vyňaty z oznamovací povinnosti, zahrnují „jakoukoliv veřejnou podporu“ a nemají vliv na možnost získat jinou podporu na tentýž projekt. Výraz „celý projekt“ Komise podle jejího názoru vykládá příliš formálně na základě prvního výdaje uvedeného ve výpočtu připojeném k žádosti.

289 Komise tyto argumenty vyvrací.

290 Nejprve je třeba určit, který z jednotlivých po sobě jdoucích nástrojů v oblasti podpor *de minimis* je použitelný *ratione temporis* na skutkové okolnosti projednávané věci. Tato oblast byla postupně předmětem sdělení Komise o podporách *de minimis* (Úř. věst. 1996 C 68, s. 9), nařízení č. 69/2001 a nařízení č. 1998/2006.

291 Podle třetí věty pátého bodu odůvodnění nařízení č. 69/2001 a bodu 10 odůvodnění nařízení č. 1998/2006 by měla být podpora *de minimis* považována za poskytnutou v okamžiku, kdy příjemce získá na tuto podporu podle platného vnitrostátního práva právní nárok. V tomto ohledu je třeba uvést, že z jednotlivých tabulek obsažených v dopise regionu Sardinie ze dne 14. dubna 2003 vyplývá, že žádosti o podporu týkající se sporných podpor byly podány mezi 20. lednem a 31. březnem 2001. Z toho vyplývá, že den, ke kterému byly tyto podpory přiznány, nemohl předcházet dubnu 2001. Nařízení č. 69/2001 přitom podle svého čl. 4 odst. 1 vstoupilo v platnost dne 2. února 2001, dvacátý den po jeho vyhlášení v Úředním věstníku dne 13. ledna 2001. V projednávané věci je tedy třeba použít ustanovení týkající se podpor *de minimis* obsažená v nařízení č. 69/2001.

292 Dále, pokud jde o obsah předmětných ustanovení, článek 2, nadepsaný „Podpora *de minimis*“, nařízení č. 69/2001 stanoví:

„1. Splňují-li opatření podpory podmínky stanovené v odstavcích 2 a 3, má se za to, že nesplňují všechna kritéria čl. 87 odst. 1 Smlouvy a nepodléhají proto oznamovací povinnosti podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy.

2. Celková výše podpory *de minimis* poskytnutá jednomu podniku nesmí v období tří let přesáhnout částku 100 000 EUR. Tento strop platí bez ohledu na formu podpory nebo její sledovaný cíl.

[...].“

293 Kromě toho podle čtvrté věty pátého bodu odůvodnění nařízení č. 69/2001 „[p]ravidlem *de minimis* není dotčena možnost podniku získat státní podporu i na stejný projekt, pokud ji Komise schválí nebo pokud spadá do nařízení o skupinových výjimkách“.

294 Konečně, v projednávané věci obsahuje napadené rozhodnutí následující pasáže týkající se použití režimu *de minimis*.

295 Podle bodu 68 odůvodnění napadeného rozhodnutí:

„[...] Komise nepovažuje za přijatelné argumenty uváděné italskou stranou ohledně pravidla *de minimis*, protože uvedené pravidlo nemůže být použito k obejití povinnosti

předložit žádost o podporu před zahájením práce na projektu, kterou ukládají pokyny [z roku 1998], aby byla dodržena zásada motivačního účinku. Ve skutečnosti příslušná částka, která musí být zohledněna, by se měla týkat celého projektu, a nikoli pouze části podpory poskytnuté před podáním žádosti o podporu. Komise tedy nemůže přijmout možnost považovat za způsobilé počáteční práce na základě pravidla *de minimis*, a odchýlit se tak od pravidel stanovených pokyny [z roku 1998].“

296 V bodě 73 napadeného rozhodnutí Komise vysvětluje:

„[...] stanovisko o neslučitelnosti [podpor poskytnutých na základě deliberazione č. 33/6] se vztahuje na všechny podpory poskytnuté projektům se způsobilými výdaji vynaloženými před podáním žádosti o podporu na základě příslušných prováděcích opatření platných v okamžiku podání žádosti přesahujícími částku *de minimis*, kterou by mohl příjemce získat v uvažovaném okamžiku, vypočítanou podle článku 2 nařízení (ES) č. 69/2001.“

297 Z těchto dvou bodů odůvodnění, vykládaných společně, vyplývá, že Komise neměla v úmyslu zcela vyloučit použití pravidla *de minimis* na sporné podpory. V tomto ohledu je třeba připomenout, že Komise se v napadeném rozhodnutí vyjádřila pouze k režimu podpor, jak byl změněn prostřednictvím deliberazione č. 33/6. Napadené rozhodnutí tedy nijak nevylučuje, že pravidlo *de minimis* se může uplatnit u některých individuálních podpor poskytnutých na základě tohoto režimu.

298 Komise naproti tomu usoudila, že uplatnění pravidla předpokládá, že celková výše podpory získané na daný projekt nedosahuje stropu *de minimis* dostupného pro

dotčený podnik, a není tedy možné jednoduše odečíst částku odpovídající uvedenému stropu od podpory, která má být vrácena, ani zohlednit pouze částku odpovídající pracím skutečně provedeným před podáním žádosti o podporu.

299 Účastníci řízení se tedy neshodují pouze v tom, zda pro účely použití pravidla *de minimis* je možné rozdělit podpory týkající se konkrétního projektu s cílem využít uvedeného pravidla pro částku nedosahující platného stropu nebo zda je naopak třeba považovat podporu na konkrétní projekt za nedělitelnou a u podpor přesahujících strop vyloučit použití pravidla *de minimis*.

300 Při neexistenci výslovných ustanovení v tomto ohledu v nařízení č. 69/2001 je třeba tuto otázku posoudit s ohledem na účel pravidla *de minimis*.

301 V tomto ohledu je třeba uvést, že Komise v bodě 3.2 svého sdělení o zásadách Společenství pro podpory malým a středním podnikům (Úř. věst. 1992 C 213, s. 2) odůvodnila první zavedení pravidla *de minimis* tím, že „každá podpora nemá citelný dopad na obchod a hospodářskou soutěž mezi členskými státy“, což platí „zejména pro podpory, jejichž výše je velmi malá“, jakož i snahou „zjednodušit administrativní postupy v zájmu MSP“. Je tak „žádoucí, aby podpora, která dosahuje určité absolutní výše, pod níž se čl. [87] odst. 1 [ES] neuplatní, již nepodléhala předchozímu oznámení Komisi“.
(neoficiální překlad)

- 302 Stejně tak v druhém bodě odůvodnění svého sdělení z roku 1996 o podporách *de minimis* (viz bod 290 výše) Komise znovu poukázala na „snahu o administrativní zjednodušení jak pro členské státy, tak pro útvary Komise, která musí mít možnost soustředit zdroje na případy skutečně významné na úrovni Společenství“. (*neoficiální překlad*)
- 303 Pokud jde o nařízení č. 69/2001, to neobsahuje body odůvodnění věnované konkrétně *ratio legis* pravidla *de minimis* a omezuje se na uvedení následujících skutečností:

„Ze zkušeností Komise lze odvodit, že podpora, která za období tří let nepřesáhne strop [ve] výši 100 000 EUR, neovlivní obchod mezi členskými státy a/nebo nenaruší [hospodářskou soutěž] ani nehrozí narušením hospodářské soutěže, a nespadá proto pod čl. 87 odst. 1 [ES]“ (první věta pátého bodu odůvodnění nařízení č. 69/2001).

- 304 Z těchto bodů odůvodnění vyplývá, že cílem pravidla *de minimis* je zjednodušit administrativní postupy, jak v zájmu příjemců podpor v relativně malé výši, které tedy nemohou narušit hospodářskou soutěž, tak v zájmu Komise, která musí mít možnost soustředit zdroje na případy skutečně významné na úrovni Společenství.
- 305 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že připuštění rozdělení podpory za tím účelem, aby se na její část vztahovalo pravidlo *de minimis*, k dosažení výše uvedeného cíle nepřispívá. Pouhé odečtení částky odpovídající stropu *de minimis* od výše plánované podpory ve prospěch podniku nezbavuje Komisi povinnosti přezkoumat slučitelnost dotčené podpory se společným trhem, pokud jde o částku, která tento strop přesahuje, ani dotčený podnik povinnosti vyčkat ukončení tohoto přezkumu před tím, než

může podpory využít, nebo, v případě protiprávní podpory, povinnosti ji případně vrátit.

³⁰⁶ Nadto, jak Komise správně uvedla ve své odpovědi na písemnou otázku Tribunálu, přípuštění rozdělení by mohlo v projednávaném případě vést k popření zásady, že slučitelnost podpory předpokládá existenci motivačního účinku a to pro celkovou výši poskytnuté podpory. V případě, že by částky odpovídající pracím provedeným před podáním žádosti o podporu nedosahovaly stropu 100 000 eur, a nebyly tedy považovány za státní podporu ve smyslu čl. 87 odst. 1 ES, bylo by třeba učinit závěr, že před žádostí o podporu nebyla poskytnuta žádná podpora. Bylo by tedy nutné mít za to, že projekt byl zahájen po podání žádosti o podporu, i když ve skutečnosti toto kritérium nebylo dodrženo.

³⁰⁷ Takový výsledek by mohl ohrozit cíle sledované kontrolou státních podpor obecně, jelikož by mohl oslabit dobrou vůli členských států a podniků dodržovat povinnost neposkytnout státní podporu před tím, než se Komise může vyjádřit k její slučitelnosti se společným trhem. I kdyby totiž částky odpovídající pracím provedeným před podáním žádosti o podporu přesahovaly strop 100 000 eur, příjemci by si mohli být jisti, že přinejmenším část neoprávněně vyplacené podpory by nebyla vrácena. Jak však Komise správně uvedla, cílem pravidla *de minimis* není zaručit každému podniku, kterému byly poskytnuty protiprávní podpory, aby mohl využít osvobození ve výši stropu *de minimis*.

³⁰⁸ Tento posledně uvedený závěr je podpořen analýzou samotného pojmu „podpora *de minimis*“. Podle tohoto pojmu se totiž musí jednat o podporu v malé výši. Připustit *ex post* rozdělení podpor přesahujících strop platný v tomto ohledu by přitom

znamenal, že pravidla *de minimis* by mohly částečně využít podpory, které v okamžiku jejich poskytnutí neměly malou výši.

- 309 Je pravda, že po navrácení celkové výše protiprávně poskytnuté podpory může dotčený členský stát v zásadě okamžitě poskytnout podniku novou podporu *de minimis* ve výši stropu 100 000 eur. Nicméně jak Komise zdůraznila ve své odpovědi na písemnou otázku Tribunálu, to vyžaduje nové rozhodnutí o poskytnutí veřejných prostředků členským státem, který má při rozhodování volnost, takže zákaz rozdělení nelze považovat za čistě formální pravidlo.
- 310 Článek 2 odst. 1 a 2 nařízení č. 69/2001 je tedy třeba vykládat v tom smyslu, že osvobození od oznamovací povinnosti stanovené v čl. 88 odst. 3 ES nelze uplatnit na částky, které jsou součástí podpory, jejíž celková výše za dobu tří let přesáhne strop 100 000 eur.
- 311 Každopádně, výslovné zakotvení tohoto restriktivního výkladu v čl. 2 odst. 2 druhého pododstavce nařízení č. 1998/2006 je tedy třeba chápat tak, že poskytuje vyjasnění, a nikoliv tak, že doplňuje k použití pravidla *de minimis* novou podmínku.
- 312 Argumenty vedlejších účastnic, podle nichž se Komise měla omezit na to, že regionu Sardinie nařídí navrácení části vyplacených podpor, která přesahovala strop 200 000 eur, nebo alespoň strop 100 000 eur, je tedy třeba odmítnout. Je třeba odmítnout rovněž argument společnosti SF Turistico Immobiliare, podle něhož měla

Komise pro účely použití pravidla *de minimis* zohlednit pouze část výdajů vynaloženou před podáním žádosti.

- 313 To nevyklučuje možnost, že v rámci posouzení každého jednotlivého případu, ke kterému musí přistoupit italské orgány při navrácení sporných podpor, bude prokázáno, že některé projekty, které byly zahájeny před podáním žádosti o podporu, a které tedy nemohou využít podpory v rámci režimu zavedeného zákonem č. 9/1998, jsou funkčně nezávislé na jiných projektech, které byly zahájeny až po dni podání žádosti o podporu a mohly by tedy využít podpory v rámci tohoto režimu. To je však otázka, kterou se Tribunálu nepřísluší zabývat v rámci projednávaných věcí.
- 314 Žalobní důvod vycházející z porušení ustanovení týkajících se podpor *de minimis* je tedy třeba zamítnout.
- 315 Žaloby tudíž musí být v plném rozsahu zamítnuty.

K nákladům řízení

- 316 Podle čl. 87 odst. 2 jednacího řádu se účastník řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že Komise požadovala náhradu nákladů řízení a žalobci a vedlejší účastníci neměli ve věci úspěch, je důvodné posledně uvedeným uložit náhradu nákladů řízení.

Z těchto důvodů

TRIBUNÁL (čtvrtý senát)

rozhodl takto:

- 1) **Věci T-394/08, T-408/08, T-453/08 a T-454/08 se spojují pro účely rozsudku.**
- 2) **Žaloby se zamítají.**
- 3) **Žalobci nahradí náklady řízení Komise, s výjimkou nákladů, které Komise vynaložila na základě vedlejšího účastenství, a ponесou vlastní náklady řízení.**
- 4) **Vedlejší účastnice ve věci T-394/08 nahradí náklady řízení Komise související s vedlejším účastenstvím a ponесou vlastní náklady řízení.**

Pelikánová

Jürimäe

Van der Woude

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 20. září 2011.

Podpisy.

Obsah

Skutečnosti předcházející sporu	II - 6272
Napadené rozhodnutí	II - 6277
Řízení	II - 6280
Návrhová žádání účastníků řízení	II - 6281
Právní otázky	II - 6284
1. K přípustnosti některých žalobních důvodů vznesených vedlejšími účastnicemi ve věci T-394/08	II - 6284
2. K přípustnosti některých výtek vznesených ve stadiu repliky	II - 6287
Věc T-394/08	II - 6287
Věc T-408/08	II - 6289
Věc T-453/08	II - 6290
Věc T-454/08	II - 6290
3. K přípustnosti důvodů vycházejících z protiprávnosti rozhodnutí o opravě	II - 6291
K právní povaze rozhodnutí o opravě	II - 6292
K důsledkům pro přípustnost žalobních důvodů vycházejících z protiprávnosti rozhodnutí o opravě v projednávané věci	II - 6294
4. K žalobním důvodům vycházejícím z vad řízení	II - 6296
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení čl. 88 odst. 2 ES a nařízení č. 659/1999	II - 6297
K výtce vycházející z porušení článku 9 nařízení č. 659/1999	II - 6297
K výtce vycházející z neprovedení šetření	II - 6299

K výtce vycházející z nedodržení lhůt stanovených nařízením č. 659/1999	II - 6300
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení čl. 254 odst. 3 ES a čl. 20 odst. 1 nařízení č. 659/1999	II - 6303
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z nedostatečného odůvodnění napadeného rozhodnutí	II - 6305
K výtce vycházející z nedostatečného odůvodnění ohledně porušení zásady přiměřené délky řízení	II - 6305
K výtce vycházející z nedostatečného odůvodnění kvalifikace podpory jako nové protiprávní podpory	II - 6307
K výtce vyplývající z nedostatečného odůvodnění neslučitelnosti podpory na základě regionálního rozvoje	II - 6308
K výtce vycházející z nedostatečného odůvodnění posouzení motivačního účinku sporných podpor	II - 6310
K výtce vycházející z nedostatečného odůvodnění ohledně odmítnutí uplatnit pravidlo de minimis	II - 6313
K výtce vycházející z nedostatečného odůvodnění příkazu k navrácení	II - 6314
5. K meritorním žalobním důvodům	II - 6315
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z neexistence právního základu rozhodnutí o opravě	II - 6316
K žalobnímu důvodu vycházejícímu ze zneužití pravomoci při přijetí rozhodnutí o opravě	II - 6317
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z toho, že rozhodnutí o schválení nezmiňovalo podmínku předchozí žádosti	II - 6318
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z kvalifikace podpor jako protiprávních, a nikoliv jako zneužitých	II - 6319
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z nepoužitelnosti pokynů z roku 1998	II - 6324
K nepoužitelnosti pokynů z roku 1998 racione temporis	II - 6324

K argumentu vycházejícímu z ustanovení týkajících se předchozího režimu . . .	II - 6325
K argumentu vycházejícímu z vnitrostátního legislativního kontextu	II - 6326
K námitce protiprávnosti bodu 4.2 pokynů z roku 1998	II - 6329
– K přípustnosti námitky protiprávnosti	II - 6330
– K věci samé	II - 6332
K žalobnímu důvodu vycházejícímu ze zjevně nesprávného posouzení existence motivačního účinku	II - 6334
K argumentům vyplývajícím z konkrétní situace nebo chování příjemců sporných podpor	II - 6335
K argumentu, podle něhož samo nabytí účinnosti zákona č. 9/1998 dávalo podnikům jistotu možnosti využít podpory	II - 6337
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení č. 87 odst. 3 ES	II - 6340
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení zásady nestrannosti a zásady ochrany hospodářské soutěže	II - 6343
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení zásady ochrany legitimního očekávání	II - 6345
K legitimnímu očekávání regionu Sardinie v souvislosti s neexistencí pokynů z roku 1998 při přijímání zákona č. 9/1998	II - 6345
K legitimnímu očekávání příjemců vycházejícímu z existence předchozího rozhodnutí o schválení a okolností projednávané věci	II - 6348
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení ustanovení týkajících se podpor de minimis	II - 6353
K nákladům řízení	II - 6361
	II - 6365